

Tržišni aspekt životnih osiguranja u Republici Hrvatskoj

Piplica, Gabrijela

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:416297>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij Menadžment

Gabrijela Piplica

**TRŽIŠNI ASPEKT ŽIVOTNIH OSIGURANJA U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Završni rad

Osijek, 2020.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij Menadžment

Gabrijela Piplica

**TRŽIŠNI ASPEKT ŽIVOTNIH OSIGURANJA U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Završni rad

Kolegij: Menadžment osiguranja

JMBAG: 0010217595

e-mail: gpiplica@efos.hr

Mentor: doc. dr. sc. Hrvoje Serdarušić

Osijek, 2020.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics in Osijek

Undergraduate Study Management

Gabrijela Piplica

**MARKET ASPECT OF LIFE INSURANCE IN THE REPUBLIC
OF CROATIA**

Final paper

Osijek, 2020

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ZAVRŠNI
(navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Gabrijela Piplica

JMBAG: 0010217595

OIB: 14042038200

e-mail za kontakt: gabrijela.piplica@gmail.com

Naziv studija: Preddiplomski sveučilišni studij Menadžment

Naslov rada: Tržišni aspekt životnih osiguranja u Republici Hrvatskoj

Mentor/mentorica diplomskog rada: doc. dr. sc. Hrvoje Serdarušić

U Osijeku, 8. rujna 2020 godine

Potpis G. Piplica

Tržišni aspekt životnih osiguranja u Republici Hrvatskoj

Sažetak

Temeljna psihološka potreba, prema Abrahamu Maslowu, koja je prisutna kod svih ljudi jest potreba za sigurnošću. Često jer je svakodnevica života kao i zdravlja pojedinca ugrožena različitim rizicima koji mogu uzrokovati trajne i nenadoknadive posljedice, kako njima samima tako i njihovim obiteljima i široj zajednici. Ugovor o životnom osiguranju, osim osjećaja sigurnosti, pruža i ekonomsku zaštitu, a postojanje više vrsta životnog osiguranja s obzirom na karakter rizika pokriva često pojedincu predstavlja nedoumicu i izazov prilikom njegovog ugovaranja jer nisu upoznati sa njihovim razlikama. U radu se prikazuje i objašnjava razlika između pojedinih vrsta polica životnog osiguranja. Uz to, u radu je stavljen fokus na analizu tržišnog aspekta životnih osiguranja na području Republike Hrvatske u razdoblju od 2014. do 2018. godine čiji su rezultati grafički i tablično prikazani te obrazloženi.

Ključne riječi: ekonomska zaštita, ugovor o osiguranju, životno osiguranje, tržište životnih osiguranja

Sadržaj

Sažetak

1. Uvod.....	1
2. Pojam, razvoj i značaj osiguranja	3
2.1. Funkcije osiguranja.....	4
2.2. Osnovni elementi osiguranja	5
2.3. Subjekti osiguranja	6
2.4. Vrste osiguranja	7
3. Osnovne karakteristike i specifičnosti životnih osiguranja	9
3.1. Rizici koje pokrivaju životna osiguranja	10
3.2. Isključenja kod životnih osiguranja.....	11
3.3. Vrste životnih osiguranja.....	12
3.3.1. Osiguranje za slučaj smrti	13
3.3.2. Osiguranje za slučaj doživljenja.....	14
3.3.3. Osiguranje za slučaj smrti i doživljenja (mješovito osiguranje)	14
3.3.4. Doživotno osiguranje za slučaj smrti	15
3.3.5. Osiguranje povezano s fondovima	16
3.3.6. Osiguranje kritičnih bolesti	17
3.3.7. Osiguranje životne rente.....	18
3.3.8. Dopunska osiguranja uz osiguranje života.....	19
3.3.9. Grupno osiguranje	20
4. Tržišni aspekt životnih osiguranja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine	21
4.1. Temeljni makroekonomski podaci	23
4.1.1. Bruto domaći proizvod po stanovniku	23
4.1.2. Stopa inflacije.....	25
4.2. Broj ugovorenih polica u promatranom razdoblju	26
4.3. Prosječna visina premije po polici osiguranja	28
4.4. Broj štetnih događaja u promatranom razdoblju	31
4.5. Prosječni isplaćeni štetni događaji po ugovorenoj polici osiguranja.....	33
5. Zaključak.....	34
Literatura	36
Popis tablica	38
Popis grafikona.....	38
Popis priloga.....	38

1. Uvod

Činjenica je kako su svaki pojedinac i njegova materijalna dobra neprekidno izloženi raznim opasnostima i rizicima koje često nije moguće unaprijed spriječiti. Isto tako nije moguće ostvariti potpunu zaštitu nego samo djelomično ublažiti štetne posljedice mogućih opasnosti. Iz navedenih razloga razvio se organizirani oblik međusobnog ispomaganja prikupljanjem namjenskih sredstava za pokriće šteta koja bi mogla nastati koju nazivamo osiguranje. Osiguranje je danas preraslo u jednu od značajnijih financijskih djelatnosti koja pruža zaštitu svojim članovima i neposredno utječe na razvoj cjelokupnog gospodarstva. U skladu s navedenim, ekonomski smisao osiguranja sadržan je u nadoknadi moguće štete u imovinskim osiguranjima i isplati osiguranih iznosa u osiguranju osoba.

U ovom radu obrazložit će se značaj životnog osiguranja u današnjem društvu te prikazati njegov razvoj. Polica životnog osiguranja posebna su vrsta financijskih usluga, no obzirom da se odnosi na budućnost i ovisi o vjerojatnosti nastupa ugovorenog događaja, njezine koristi nisu odmah vidljive korisniku usluge odnosno osiguraniku. Police životnog osiguranja predstavljaju obećanje osiguravajućeg društva da će u slučaju nastupa ugovorenog događaja isplatiti ugovorenu svotu osiguraniku.

Predmet istraživanja ovog završnog rada je analiza i prikaz strukture životnih osiguranja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine. U radu su postavljeni sljedeći ciljevi: pobliže objasniti svaku vrstu životnih osiguranja te upoznati čitatelja s analizom razvijenosti i specifičnostima hrvatskog tržišta životnih osiguranja

U skladu s predmetom i ciljevima rada postavljene su sljedeće hipoteze i to:

H1: Postoji povezanost između visine bruto društvenog proizvoda po stanovniku i broja ugovorenih polica životnog osiguranja.

H2: Postoji korelacija između zaračunate bruto premije i broja ugovorenih polica životnog osiguranja.

H3: Postoji povezanost između broja ugovorenih polica životnog osiguranja i učestalosti pojave štetnih događaja.

Metode istraživanja koje će biti korištene pri izradi završnog rada uključuju metodu analize i sinteze, povijesnu metodu, statističku metodu te metodu deskripcije. Metodom analize analizira se tržište životnog osiguranja u Republici Hrvatskoj pri čemu će se koristiti podaci iz arhive statistika osiguranja, odnosno statistika osiguranja za razdoblje od 2014. do 2018. godine, sa službene stranice Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (HANFA) koji uključuju povijesnu metodu. Statistička metoda će se koristiti prilikom izračuna i prikaza navedenih podataka pomoću tablica koje će se opisivati uz korištenje metode deskripcije.

Sama struktura rada podijeljena je u pet poglavlja. U uvodnom dijelu predstavljen je metodološki okvir, kao i predmet i cilj rada te su postavljene hipoteze. U drugom poglavlju definiran je pojam osiguranja kao područje društvene djelatnosti, prikazane su vrste i funkcije osiguranja, kao i subjekti osiguranja. Naglasak je stavljen na životna osiguranja u trećem poglavlju te su definirane vrste životnih osiguranja, kao i rizici koje pokrivaju životna osiguranja i isključenja kod istih. Četvrto poglavlje odnosi se na analizu tržišta životnih osiguranja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine te su dobiveni podaci grafički prikazani i objašnjeni. Na kraju rada su doneseni zaključci o ranije postavljenim hipotezama na kojima se temelji rad.

2. Pojam, razvoj i značaj osiguranja

Pojava osiguranja seže u daleku prošlost i usko je vezana uz razvoj trgovine i prijevoz roba. Pravo osiguranje u današnjem smislu javilo se tek kada su se, na temelju razvoja statističko – matematičke znanosti, izjednačavali rizici tako da su se raspodjeljivali na sve sudionike u osiguranju, a ne samo prijelazom rizika sa osiguranika na osiguravatelja. U Republici Hrvatskoj pojavu osiguranja obilježava osnutak osiguravajuće zadruge Croatia u Zagrebu 1884. godine. Kao početna djelatnost zadruge bilo je osiguranje rizika od požara za grad Zagreb, a kasnije je proširila svoje poslovanje i na druge vrste osiguranja.

Osiguranje je važno područje društvene djelatnosti koje u sebi sadržava ekonomsko – pravne mehanizme. Njegovo definiranje je kompleksno i zavisi o karakteru društveno – političkog sustava o čijem se osiguranju radi. Osiguranje se može definirati kao metoda transfera rizika s osiguranika na osiguravatelja, koji prihvaća nadoknaditi slučajne štete onima kod kojih su nastale i raspodijeliti ih na sve članove rizične zajednice vodeći se načelima uzajamnosti i solidarnosti. Po (Marović & Kalinić, 2009, str. 14), osiguranje ima tri sastavna dijela:

- Ekonomski koji je s aspekta osiguranika te se izražava u cilju koji se postiže u osiguranju;
- Tehnički dio koji primjenom matematičko statističkih metoda uređuje funkcioniranje osiguranja kao specifičnog mehanizma za izjednačavanje rizika;
- Pravni dio predstavlja uređenje prava i obveza osiguranika i osiguravatelja kod zaključivanja ugovora o osiguranju, u toku trajanja osiguranja te kod ostvarivanja odštetnih prava kod pojave osiguranog slučaja.

Svrha osiguranja općenito je zaštita pojedinaca od opasnosti (rizika) koje mu mogu ugroziti život ili nanijeti štete na imovini. Iz tog razloga se rizik prenosi sa pojedinca na osiguravatelja sklapanjem ugovora o osiguranju.

2.1. Funkcije osiguranja

Osiguranje kao djelatnost ima važnu ulogu, kako unutar jedne zemlje, tako i u međunarodnoj razmjeni. Prema (Marović & Kalinić, 2009, str. 24,25), osiguranje ima tri funkcije: zaštitu imovine, financijsku funkciju i pokretačku funkciju ekonomije svake od zemalja u regiji, kroz fondove, na financijskom tržištu obavlja i socijalnu funkciju.

Čuvanje (zaštita) imovine, kao osnovna funkcija osiguranja, ostvaruje se na dva načina, neposredno i posredno. Razlika između dva navedena načina je u tome što se neposredno čuvanje odnosi na sprječavanje nastanka štete, odnosno otklanjanje uzroka za nastajanje štete dok se posredno čuvanje odnosi na nadoknađivanje štete i isplaćivanje osiguranih suma iz sredstava prikupljenih uplatama premija.

Mobilizacija (prikupljanje) novčanih sredstava (financijska funkcija) i čuvanje (oplođavanje) proizlazi iz pravila da se premije plaćaju unaprijed. Prikupljena sredstva, osim za nadoknađivanje šteta, koriste se kroz bankarske i financijske mehanizme u ekonomskom reproduktivnom procesu. Ova je funkcija izuzetno značajna u zemljama u razvoju koje oskudijevaju i imaju potrebu za kapitalom te dolazi do izražaja jer se putem djelatnosti osiguranja stvaraju i rezerve za kompenzaciju u vremenu.

Osiguranje svoju **socijalnu funkciju** ostvaruje ili neposredno kroz osiguranje pojedinaca ili posredno. Posredno ostvarenje socijalne funkcije uključuje sprječavanje šteta ili otklanjanje posljedica uslijed nastalih šteta, te ulaganje slobodnog novca u financijska i druga tržišta, zapošljavanje, povećanje proizvodnje i doprinos privrednom rastu i razvoju zemlje.

2.2. Osnovni elementi osiguranja

Osigurani slučaj jest događaj prouzročen osiguranim rizikom, odnosno događaj koji za posljedicu ima štetu na osiguranom predmetu, a uzroci su mu opasnosti za koje je osiguranje zaključeno. S obzirom da taj događaj mora biti uvjetovan neizvjesnošću, postoje dva uvjeta od kojih jedan mora biti zadovoljen. Prvi uvjet uključuje neizvjesnost nastupa štetnog slučaja, što podrazumijeva da događaj može, ali i ne mora nastati u određenom vremenskom razdoblju. Drugi uvjet uključuje neizvjesnost vremena nastupa štetnog slučaja, što znači da će događaj sigurno nastupiti u budućem vremenskom razdoblju, ali se ne zna trenutak u kojem će nastupiti i do kojih posljedica će doći.

Prema (Klasić & Andrijanić, 2013, str. 42,43) osnovni elementi osiguranja uključuju predmet osiguranja, opasnost od kojeg se predmet osiguranja osigurava, vrijeme trajanja osiguranja te oblik pokrića štete.

Predmet osiguranja mora biti jednoznačno definiran kako ne bi bilo dvojbe o njegovim karakteristikama i identifikaciji, a uključuje imovinu, osobu ili nešto drugo što može biti povrijeđeno, oštećeno ili uništeno.

Opasnosti od kojih se određeni predmet osigurava djeluju slučajno i iznenada na osigurani predmet uz posljedice kao što su uništenje, oštećenje, umanjeње vrijednosti i slično. Pod takvim opasnostima se podrazumijevaju primjerice požar, oluja, potres, skrivene greške u materijalu i konstrukciji stroja, krađa, prometna nezgoda, smrt. Osiguranje se može ugovoriti samo za buduće djelovanje tih opasnosti, te ako je njihov nastanak neizvjestan i neovisan od volje osiguranika/ugovaratelja.

Trajanje osiguranja, kao i predmet osiguranja, mora biti jasno definirano prilikom sklapanja ugovora jer i premija osiguranja¹ o njemu ovisi. Kako se u dužem vremenskom razdoblju povećava vjerojatnost da će se osigurani slučaj ostvariti, tako se i duljinom trajanja osiguranja povećava i rizik.

Oblik pokrića štete, koji na sebe preuzima osiguravatelj u odnosu na osiguranika, određuje kako će se utvrditi odšteta za slučaj djelovanja osigurane opasnosti na osigurani predmet. (Klasić & Andrijanić, 2013, str. 43)

¹ Premija osiguranja jeste cijena rizika koja u sebi sadrži cijenu koštanja osiguranja, to jest cijenu usluga uvećanu za određeni iznos akumulacije (rezerve sigurnosti). Više o tome u (Marović & Kalinić, 2009, str. 57).

2.3. Subjekti osiguranja

Pod subjektima osiguranja podrazumijevaju se fizičke ili pravne osobe, koje direktno ili indirektno, pokazuju interes za pružanje ili korištenje zaštite koje nudi osiguranje odnosno sudjeluju u sklapanju police osiguranja. Te osobe su osiguravatelj, osiguranik, ugovaratelj osiguranja, korisnik osiguranja te posrednici u osiguranju - agenti i brokeri.

Osiguravatelj je pravna osoba, odnosno društvo za osiguranje, sa kojom je osiguranik sklopio ugovor o osiguranju. Obvezuje se da će, sukladno s uvjetima ugovora o osiguranju, u slučaju nastanka određene štete, osiguraniku nadoknaditi štetu, odnosno isplatiti osigurninu.

Osiguranik je fizička ili pravna osoba koja ima poslovnu sposobnost i interes za osiguranjem, odnosno osoba čija je stvar, to jest imovinski interes kod imovinskog osiguranja, ili tjelesni integritet kod osiguranja lica, osiguran. To je osoba od čijeg doživljenja, smrti, invaliditeta ili narušenog zdravlja ovisi isplata nadoknade iz osiguranja. U slučaju smrti osiguranika, prava iz osiguranja pripadaju korisniku osiguranja.

Ugovaratelj osiguranja je fizička ili pravna osoba koja je sa društvom za osiguranje (osiguravateljem) sklopila ugovor o osiguranju te je dužna osiguravatelju plaćati premiju osiguranja. S obzirom da navedena osoba ne mora nužno biti osiguranik, nema pravo korištenja prava iz osiguranja. Spomenuti slučaj je moguć u praksi ukoliko se radi o leasingu.

Korisnik osiguranja je najčešće osiguranik te mu je osiguravatelj obvezan plaćati naknadu iz osiguranja kada se ostvari osigurani slučaj.

Agenti su osobe koje su na osnovu zaposlenja odnosno drugog pravnog odnosa s osiguravajućim društvom ovlaštena za sklapanje ugovora o osiguranju u ime i za račun osiguravajućeg društva, dok su **brokeri** osobe koje posreduju pri sklapanju ugovora o osiguranju za jedno ili više osiguravajućih društava.

2.4. Vrste osiguranja

Prve podjele u osiguranju su nastale grupiranjem sličnih ili istih rizika u posebne skupine – vrste osiguranja. Obzirom da se pod vrstama osiguranja podrazumijeva skup opasnosti od kojih se osiguravaju određene stvari, svaku vrstu osiguranja određuje skup opasnosti, odnosno rizika, osobine same stvari koju osiguravamo, mjesto korištenja i upotrebe stvari koja se osigurava.

(Klasić & Andrijanić, 2013, str. 114-123) vrste osiguranja klasificiraju prema različitim kriterijima, a neka od njih su:

- Prema načinu sklapanja ugovora o osiguranju:
 - **Dobrovoljna osiguranja** – osiguranja koja ugovorne strane slobodnom voljom ugovaraju, a to su najčešće dopunsko zdravstveno osiguranje, dodatno zdravstveno osiguranje, privatno zdravstveno osiguranje.
 - **Obvezna osiguranja** – osiguranje koje je država zakonski propisala.
- Prema načinu pokrića rizika
 - **Premijsko osiguranje** – osiguranje pri kojemu se premija osiguranja plaća unaprijed radi ekonomske sigurnosti od nepredviđenih štetnih događaja za razdoblje trajanja osiguranja.
 - **Uzajamno osiguranje** – osiguranje pri kojemu se unaprijed obvezuje da će se na kraju ugovorenog razdoblja utvrditi ukupan iznos šteta za koje je ugovoreno zajedničko pokriće i raspodjela.
 - **Socijalno osiguranje** – socijalna zaštita.
- Prema statusu osiguranika
 - **Osiguranje fizičkih osoba**
 - **Osiguranje pravnih osoba**
- Najvažnija podjela je podjela prema kriteriju bilanciranja poslova osiguranja i utvrđivanja poslovnog rezultata
 - **Životna osiguranja** – koja uključuju osiguranje za slučaj smrti, mješovito osiguranje, osiguranje povezano s fondovima, doživotno osiguranje za slučaj smrti, osiguranje kritičnih bolesti, osiguranje živote rente, dopunska osiguranja uz osiguranje života te grupno osiguranje.

- **Neživotna osiguranja** – u koja se ubrajaju osiguranja od posljedica nezgode, motornih vozila, kredita, robe u prijevozu i slično.

3. Osnovne karakteristike i specifičnosti životnih osiguranja

Životno osiguranje je osiguranje osobe, odnosno osiguranika, koje ga dugoročno štiti od rizika prerane smrti ili posljedica trajno narušenog zdravlja. Taj se rizik povećava približavanjem roka na koji je sklopljena policia osiguranja. Iznos premije životnog osiguranja usko je povezan s vjerojatnosti smrti osiguranika u određenoj dobi.

Opća načela životnih osiguranja, tzv. Dodsonova načela, uvedena su još 1762. godine utemeljenjem Equitable Society, a ista uglavnom vrijede i danas:

- Prijam u osiguravajuće društvo mora biti dopušten svakom tko zadovoljava medicinske zahtjeve društva
- Plaćanje premije mora biti u jednakim godišnjim iznosima, a nadoknade se isplaćuju nakon smrti ili doživljenja, s tim da član ima pravo obnoviti svoj ugovor
- Dodatne premije moraju se obračunavati za određena zanimanja (tada i za ženske osobe mlađe od 50 godina)
- Članovi trebaju dijeliti dobit ili snositi gubitak društva
- Na početku osiguranja članovi trebaju imati pravo odabrati police bez udjela u dobiti, ali i bez odgovornosti za udio u gubitku. (Klasić & Andrijanić, 2013)

Neka od temeljnih obilježja životnih osiguranja prema (Ćurković, 2002) uključuju:

- **Dobrovoljnost;** životno osiguranje je dobrovoljan vid osiguranja i zaključenje ugovora ovisi isključivo o slobodnoj volji ugovaratelja osiguranja
- **Dugoročnost;** životno je osiguranje uglavnom dugoročno osiguranje, čiji se ugovori zaključuju na razdoblje od deset do dvadeset godina
- **Štedna funkcija za značajan dio proizvoda životnog osiguranja;** novac koji se ulaže u premiju osiguranja oplođuje se uz danu kamatnu stopu
- **Zaštitna funkcija;** u slučaju događaja osiguranog slučaja, osiguranik dobiva naknadu štete
- **Slobodan izbor osigurane svote i visine premije;** kod životnog osiguranja ugovaratelj osiguranja slobodno određuje osiguranu svotu i iznos visine premije, što nije slučaj kod nekih drugih vrsta osiguranja zbog zakonskih odredbi

- **Fiksna premija;** za cijelo razdoblje trajanja osiguranja visina premije je jednaka i premija se najčešće plaća obročno (godišnje, polugodišnje, kvartalno ili mjesečno).

Zanimljiva činjenica u svezi životnog osiguranja je ta da sami osiguranici odlučuju koji iznos žele štedjeti, odnosno sami kreiraju iznos svote osiguranja. U skladu s navedenim, osiguratelji nude programe životnih osiguranja koji su izuzetno prilagodljivi te kombiniranjem istih s dodatnim osiguranjima s područja zdravlja i nezgode dobiva se u pravilu najbolja ponuda za osiguranika.

Neke od prednosti životnog osiguranja koje se ističu su stvaranje kapitalnih rezervi za situacije kada nam padnu ili se smanje prihodi, također uključuju mogućnost zalaganja same police kao jamstvenog instrumenta (kolateral) prilikom ugovaranja kredita u kreditnim institucijama ili uzimanja zajma od fizičkih i pravnih osoba, te korištenje životnog osiguranja jednog od oblika porezne olakšice².

3.1. Rizici koje pokrivaju životna osiguranja

Rizikom se smatra mogućnost nastanka štete, a u životnom osiguranju takva šteta označava smrt osiguranika ili djelomični gubitak zdravlja. Rizici mogu nastati nekom ljudskom radnjom ili prirodnim događajem, a rizik koji ne ovisi o volji osiguranika podrazumijeva se osigurljivim rizikom. Da bi rizik bio osiguriv, mora biti moguć, neizvjestan, ne smije ovisiti isključivo o volji osiguranika i mora biti pravno dopušten.

Temeljni rizici koje životno osiguranje pokriva, prema (Ćurak & Jakovčević, 2007), su prerana smrt hranitelja obitelji i staračka ovisnost ili nesposobnost. Kod osiguranja od prerane smrti hranitelja obitelji u slučaju nastupa smrtnog slučaja, nasljednici dobivaju izgubljene prihode koje je prije smrti zarađivao osiguranik te naknadu za pokriće troškova pogreba. Da se nasljednici ne bi oštetili, s obzirom na nemogućnost točnog određenja financijske procjene vrijednosti ljudskog života, primjenjuje se metoda procjene gubitka zarade nakon smrti. Ta se

² Ovisi o poreznom sustavu pojedine države, tako neke države imaju porezne olakšice vezane za životna osiguranja i na taj način posredno nastoje razvijati svoje gospodarstvo i ekonomiju te financijsko i osiguravateljsko tržište i djelatnost, a neke nemaju.

metoda temelji na konceptu određivanja sadašnje vrijednosti budućih zarada izgubljenih preranom smrću.

Drugi slučaj, kod osiguranja od staračke ovisnosti ili nesposobnosti, javlja se kada osoba nadživi svoje stečene prihode. Ugovaranjem takvog osiguranja, osiguranik si osigurava egzistencijalne uvjete života nakon umirovljenja. Također, osiguranicima se isplaćuje određena svota nakon doživljenja određene dobi.

Još neki od rizika koji mogu biti pokriveni su hipotekarni dugovi, zaštita partnerstva, školovanje djece i zaštita poslovanja. Hipotekarni dugovi vežu policu osiguranja za pokriće duga ukoliko osiguranik nije u mogućnosti otplaćivati kredit. Kod zaštite partnerstva osigurana se svota isplaćuje u slučaju smrti jednog od partnera u korist drugoga koji je pretrpio gubitak. Osiguranje školovanja djece jamči nastavak djece osiguranika u slučaju njegove prerane smrti. Što se tiče zaštite poslovanja, ovo se osiguranje odnosi na prestanak rada ključnih ljudi poduzeća, a naknada je približna vrijednosti izgubljenog profita uslijed gubitka radnika važnih za poslovanje.

3.2. Isključenja kod životnih osiguranja

Kao i svaka vrsta osiguranja, tako i životno osiguranje isključuje pojedine slučajeve. Neke okolnosti uključuju samoubojstvo osiguranika, ratne operacije, namjerno ubojstvo osiguranika od strane korisnika osiguranja i namjerno prouzročenje nesretnog slučaja.

Samoubojstvo nije obuhvaćeno ugovorom ukoliko se dogodilo u prvoj godini osiguranja. Ako se slučaj samoubojstva dogodio u prve tri godine osiguranja, osiguravatelj je korisniku dužan isplatiti matematičku pričuvu ugovora umjesto osigurani iznosa ukoliko nije ugovoreno drugačije. Ako je smrt osiguranika rezultirala ratnim operacijama, osiguravatelj korisniku također ne mora isplatiti osigurani iznos već samo matematičku pričuvu ugovora. U slučaju smrti koji je rezultirao nesretnim slučajem uzrokovanim ratnim operacijama, ako nije drugačije ugovoreno, osiguravatelj se oslobađa isplate osigurnine te kao i u prethodnom slučaju isplaćuje samo matematičku pričuvu iz ugovora. Ako je smrt osiguranika izazvana namjerno od strane korisnika radi dobivanja osigurnine, osiguravatelj mu istu nije dužan isplatiti osim u slučaju kada su uplaćene minimalno tri godišnje premije. Tada osiguravatelj mora korisniku osiguranja isplatiti samo matematičku pričuvu ugovora. Za

slučaj nesretnog događaja namjerno prouzročeno od strane osiguranika, osiguravatelj je oslobođen ugovorne obveze.

3.3. Vrste životnih osiguranja

Poznato je kako postoje različite vrste ugovora o životnom osiguranju i razni načini njihove podjele te je osnovna podjela životnog osiguranja na pojedinačno i grupno osiguranje. Pojedinačno osiguranje pruža osigurateljno pokriće za točno određenu osobu ili osobe, dok grupno osiguranje pruža osigurateljno pokriće za navedenu grupu osoba. (Mašić, 2008., str. 47)

Dvije su vrste pojedinačnog životnog osiguranja, osiguranje života i rente. Razlika između navedene dvije vrste je ta da ugovor o osiguranju života osigurava unaprijed dogovorenu osiguranu svotu po nastanku osiguranog slučaja, dok ugovor o osiguranju rente jamči osiguraniku ili nositelju rente isplatu ugovorene rente za vrijeme njegovog života ili za fiksno unaprijed dogovoreno razdoblje.

Činjenica je da postoji velik broj različitih oblika ugovora o osiguranju života, no samo su tri glavne vrste životnih osiguranja, a to su osiguranje za slučaj smrti s određenim trajanjem; osiguranje života za slučaj smrti i doživljenja (mješovito osiguranje) i doživotno osiguranje za slučaj smrti.

Nadalje će, uz glavne vrste životnih osiguranja, biti više riječi i o životnom osiguranju za slučaj doživljenja, životnom osiguranju povezanom s ulaganjem u investicijske fondove, životnom osiguranju za kritične bolesti, osiguranje životne rente, dopunskom osiguranju uz osiguranje života te grupnom životnom osiguranju.

3.3.1. Osiguranje za slučaj smrti

Osiguranje za slučaj smrti jest najstarija vrsta životnog osiguranja i traje između datuma početka osiguranja i eventualnog nastanka osiguranog slučaja, a najkasnije do datuma isteka osiguranja. Kod ove vrste osiguranja osigurana svota plativa je po smrti osiguranika ukoliko se smrt dogodila u određenom razdoblju – trajanje osiguranja, no ako osiguranik nadživi ili umre nakon datuma isteka osiguranja uplaćena premija ostaje osiguravatelju. Zna se reći kako je osiguranje za slučaj smrti čisto riziko osiguranje s obzirom da nema nikakve isplate ako osiguranik doživi datum isteka osiguranja.

Premije se plaćaju s jednokratno ili višekratno, a s obzirom da su premije niske, obično se plaćaju godišnje tijekom trajanja osiguranja, odnosno do nastanka osiguranog slučaja. Višekratne se premije plaćaju u fiksnim iznosima bez mogućnosti mijenjanja u toku trajanja osiguranja. Ova vrsta osiguranja nema štedne komponente što je razlog niske cijene osiguranja. Često se zaključuju za određenu svrhu, primjerice: za zaštitu hipoteke, za osiguranje ključne osobe u poduzeću i sl. (Klasić & Andrijanić, 2013, str. 151)

Ukoliko je osiguranik premiju uplaćivao najmanje tri godine, postoji mogućnost otkupa police za vrijeme trajanja ugovora ako osiguranik više ne želi ili nije u mogućnosti plaćati premiju životnog osiguranja te želi prekinuti ugovorni odnos sa društvom za osiguranje. U tom slučaju osiguranik ima pravo na povrat samo dijela uplaćenih premija dok ostatak zadržava društvo za osiguranje.

Razlikujemo osiguranje za slučaj smrti s određenim trajanjem koje se može preraditi i koje se može obnoviti. Osiguranje za slučaj smrti s određenim trajanjem koje se može preraditi se odnosi na moguću opciju ugovaratelja osiguranja da sklopi novo osiguranje za vrijeme dok je tekuće osiguranje za slučaj smrti još na snazi, bez davanja novih dokaza o zdravstvenom stanju osiguranika. Osiguranje za slučaj smrti s određenim trajanjem koje se može obnoviti daje pravo ugovaratelju osiguranja da sklopi drugo osiguranje za slučaj smrti po isteku prvotne police, također bez davanja novih dokaza o zdravstvenom stanju osiguranika. Pri svakom obnavljanju police, iznos premije će biti viši.

3.3.2. Osiguranje za slučaj doživljenja

Osiguranje za slučaj doživljenja podrazumijeva isplatu ugovorene svote osiguraniku, ili korisniku kojeg odredi osiguranik, samo ako osiguranik doživi ugovoreni rok naveden u polici osiguranja. Ako tijekom trajanja osiguranja nastupi smrt osiguranika, ugovorena svota osiguranja se ne isplaćuje.

S obzirom da ovo osiguranje zapravo zamjenjuje štednju, ugovaratelj odnosno osiguranik ima mogućnost korištenja povlastica koje se primjenjuju na životno osiguranje. Primjerice može biti ugovorena isplata matematičke pričuve koju aktuari računaju na temelju uplata premije koje je osiguranik izvršio do trenutka njegove smrti. (Klasić & Andrijanić, 2013, str. 151)

3.3.3. Osiguranje za slučaj smrti i doživljenja (mješovito osiguranje)

Mješovito osiguranje od njegova uvođenja, jest najpopularnija vrsta životnog osiguranja u kojemu je naknada plativa po osiguranikovu doživljenju određenog datuma ili eventualno ranije ako njegova smrt nastupi prije tog datuma. Trajanje osiguranja unaprijed je određeno, a premija ovisi o pristupnoj dobi, spolu i zdravstvenom stanju osiguranika. (Klasić & Andrijanić, 2013, str. 150)

Kao i kod osiguranja za slučaj smrti, premije se mogu plaćati jednokratno ili višekratno, dok su višekratne premije također fiksne i nema mogućnosti mijenjanja tijekom trajanja ugovora o osiguranju. Kod mješovitog se životnog osiguranja premije mogu plaćati i skraćeno što podrazumijeva plaćanje na unaprijed dogovoreni rok, odnosno do smrti osiguranika, ukoliko je to ranije. Iako se rok plaćanja premije razlikuje od roka trajanja osiguranja, naknade se isplaćuju po osiguranom slučaju³.

Police mješovitog osiguranja su skuplje u odnosu na police osiguranja za slučaj smrti jer uz riziko komponente sadrže i štednu komponentu koja je ugovaratelju na raspolaganju preko njene otkupne vrijednosti ili kroz mogućnost podizanja predujma na policu.

³ Isplata naknade po osiguranom slučaju – po datumu dospijea ili po smrti osiguranika ako je to ranije.

S obzirom da mješovito životno osiguranje ima vrlo dugo trajanje u tom razdoblju moguća je promjena ugovarateljeve situacije s čime se može pojaviti nemogućnost nastavka ugovora pod početnim uvjetima ili želja za prestankom istoga, ugovaratelju su na raspolaganju sljedeće opcije:

- **Otkup police** što znači da se nakon proteka određenog broja godina polica može otkupiti za gotovinski novčani iznos. Kod kupnje mješovitog osiguranja dobiva se tablica otkupnih vrijednosti iz koje se izračunavaju iznosi otkupa ovisno o roku na koji je osiguranje zaključeno, broju navršenih godina trajanja osiguranja i visine osigurane svote.
- **Kapitalizacija police** koja podrazumijeva prestanak plaćanja premije na zahtjev ugovaratelja, s time da se tada utvrđuje nova smanjena osigurana polica. Tablica kapitaliziranih vrijednosti police mora biti sastavni dio ugovora o osiguranju na temelju koje se izračunavaju iznosi kapitalizacije.
- **Podizanje zajma (predujma)** na policu do visine otkupne vrijednosti police.

3.3.4. Doživotno osiguranje za slučaj smrti

Doživotno osiguranje za slučaj smrti nekada je bilo vrlo popularno u Sjedinjenim Američkim Državama no danas se sve manje zaključuje. Kod ovoga osiguranja naknada se isplaćuje po smrti osiguranika, bez obzira na to kada smrt nastupi. (Mašić, 2008., str. 54)

Ovo osiguranje je vrlo slično mješovitom osiguranju pa se tako premije mogu plaćati jednokratno ili doživotno (do smrti osiguranika). Višekratne su premije također fiksne što podrazumijeva nemogućnost mijenjanja u toku trajanja osiguranja. Premije se često plaćaju skraćeno što znači da se premija doživotnog osiguranja plaća određeni broj godina, odnosno do smrti osiguranika ako se to dogodi ranije. Isto tako je i isplata naknada vezana uz događanje osiguranog slučaja.

I doživotno osiguranje za slučaj smrti je skuplje u odnosu na čisto riziko osiguranje s obzirom da sadrži i štednu komponentu, no povoljnije je od mješovitog osiguranja jer se zaključuje na dulji rok.

Kako je ranije rečeno da su mješovito osiguranje i doživotno osiguranje za slučaj smrti vrlo slični, police doživotnog osiguranja za slučaj smrti isto tako imaju otkupnu vrijednost, moguća je kapitalizacija police te se može i podići zajam s kamatnom stopom koja je unaprijed ugovorena.

3.3.5. Osiguranje povezano s fondovima

Pod životnim osiguranjem povezanim s ulaganjem u investicijske fondove podrazumijeva se niz takozvanih dinamičkih proizvoda kojima je zajedničko to što im novčana vrijednost, za razliku od klasičnih osigurateljnih proizvoda, nije unaprijed određena. Vrijednost police određuje se kontinuirano na osnovi akumuliranih iznosa na osobnom računu police⁴. (Mašić, 2008., str. 52)

Vlasnik police ima mogućnost i da preskače uplate ili da plaća više ili manje od onoga što je početkom osiguranja planirano jer su ovdje premije fleksibilne. Isto tako, vrijedi da je policia na snazi tako dugo dok na osobnom računu ima dovoljno sredstava iz kojih se mogu pokriti mjesečni troškovi smrtnosti i poslovanja.

Kod osiguranja povezanim s fondovima je iznos naknade za slučaj smrti veći od zajamčenog minimalnog iznosa za slučaj smrti ili stanja na osobnom računu police. Prikupljeni iznos koji odgovara stanju na osobnom računu police se isplaćuje po dospijeću.

Dvije glavne vrste tih dinamičkih proizvoda na svjetskom tržištu su univerzalni život (engl. *Universal life*) i promjenjivi univerzalni život (engl. *Variable universal life*) za koji se kod nas koristi naziv osiguranje povezano s fondovima kao izravan prijevod njemačkog naziva (njem. *Fondsgebundene lebensversicherung*).

Razlika između dvije navedene vrste dinamičkih proizvoda je ta da kod univerzalnog života ugovaratelj osiguranja nema pravo izbora investicijskog fonda, dok kod osiguranja povezanog s fondovima ugovaratelj osiguranja sam bira investicijske fondove u koje će ulagati sredstva s osobnog računa police.

⁴ Vrijednost osobnog računa police jest razlika prikupljenih premija i kamate ili rezultata ulaganja i troškova smrtnosti i troškova poslovanja.

3.3.6. Osiguranje kritičnih bolesti

Osiguranje kritičnih bolesti (skraćenica DD – engl. *Dread Disease*) je jedno od najmlađih životnih osiguranja. Prema ugovoru o navedenom osiguranju jednokratna ili višekratne naknade se isplaćuju po prvom pojavljivanju i nepobitnoj dijagnozi jedne od specificiranih bolesti, stanja ili medicinskog tretmana te se obično sastoje od ugovorenog novčanog iznosa odnosno osigurane svote. Pod tim stanjima se podrazumijevaju srčani udar, rak, moždani udar, kirurgiju prenosnice koronarne arterije, zatajenje bubrega, transplantaciju bitnih organa te multiplu sklerozu.

Ugovor o osiguranju kritičnih bolesti pojavljuje se u višestrukim oblicima, od dopunskog osiguranja do samostojećeg osiguranja. (Mašić, 2008., str. 55) Česta struktura naknade je ona kod koje su dodatne DD naknade dodaci osnovnom životnom osigurateljnom pokriću gdje originalno životno pokriće ostaje na snazi tijekom cijelog trajanja osiguranja. Uvjet za isplatu naknade jest da osiguranik preživi razdoblje doživljenja koje najčešće iznosi mjesec dana. Razdoblje doživljenja je uvedeno kako bi se izbjegli mogući nesporazumi kod isplate šteta u slučaju smrti osiguranika odmah po dijagnosticiranju stanja pokrivenih osiguranjem kritičnih bolesti.

Pojavljuje se i razdoblje odgode kojim se pokušavaju spriječiti zloupotrebe osoba koje već imaju neko od kritičnih stanja te odmah nakon eventualnog sklapanja osiguranja kritičnih bolesti traže isplatu osigurateljne naknade odnosno štete. Vrijeme razdoblja odgode počinje s početkom trajanja DD pokrića te se u tom razdoblju osiguraniku ne isplaćuje šteta.

Isto tako, postoji pravilo u svezi dobnih ograničenja da se u prihvrat primaju osobe pristupne dobi od 18 do 55 godina, s tim da se na nekim tržištima ta granica pomiče i znatno naviše.

3.3.7. Osiguranje životne rente

Ugovor o osiguranju životne rente je osigurateljna policia koja jamči nositelju rente niz redovitih isplata za vrijeme njegovog života ili za unaprijed dogovoreno razdoblje trajanja osiguranja. Životne rente mogu biti privremene, koje su plative za unaprijed dogovoreno razdoblje ili do smrti nositelja rente ako ona nastupi ranije, ili doživotne, koje su plative dokle god je nositelj rente živ.

Osnovna uloga životne rente jest suprotna od osnovne uloge osiguranja života. Naime, osnovna uloga osiguranja života podrazumijeva stvaranje novčanog fonda, dok je osnovna uloga životne rente sistematsko pražnjenje istoga. Doživotna se renta definira kao ugovor kojim se za naknadu jedna strana obvezuje isplatiti drugoj strani unaprijed dogovoreni iznos, odnosno rentu, periodično⁵ tijekom cijeloga života. U skladu s time, svrha je rente zaštititi ugovaratelja od mogućeg iscrpljivanja njegovog raspoloživog prihoda i omogućiti mu dostatna sredstva za život.

Osiguranje životne rente se dijeli na:

- **Osiguranje osobne doživotne rente** koje pokriva isplate određenih ugovorenih iznosa osiguraniku do kraja života te se uglavnom ugovara mjesečna isplata kao dopuna mirovini osiguranika. Razlikuju se neposredna ili neodgođena renta kod koje se s isplatom započinje odmah nakon potpune uplate premije, i odgođena renta kod koje se početak isplate rente odgađa do nekog ugovorenog roka nakon potpune uplate premije. No ako nastupi smrt osiguranika prije početka isplate rente, osiguravatelj isplaćuje zakonskim nasljednicima osiguranika kapitalizirani iznos pričuve, odnosno matematičku pričuvu po odbitku svojih troškova.
- **Osiguranje osobne rente s određenim trajanjem** koje se odnosi na police rentnog osiguranja kod kojih je trajanje isplate rente unaprijed ograničeno te se zbog toga takva renta često naziva privremeno i traje onoliko dugo koliko je određeno ugovorom o osiguranju.

⁵ Periodična isplata može biti mjesečna, tromjesečna ili godišnja.

3.3.8. Dopunska osiguranja uz osiguranje života

Prema (Klasić & Andrijanić, 2013, str. 153) dopunska osiguranja uz osiguranje života pokrivaju rizike smrti, djelomične ili potpune nesposobnosti za rad, boravka u bolnici uslijed nezgode ili pak uslijed bolesti, a obuhvaćaju dopunsko osiguranje od posljedica nezgode uz osiguranje života, dopunsko zdravstveno osiguranje uz osiguranje života, te ostala dopunska osiguranja osoba uz osiguranje života.

Najčešće dopunsko osiguranje osoba uz osiguranje života jest dopunsko osiguranje od posljedica nesretnog slučaja uz osiguranje života koja se nazivaju *priključnim nezgodama* i uključuju smrtnu nezgodu, osiguranje života za slučaj trajne invalidnosti kao posljedice nesretnog slučaja i dnevnu naknadu za svaki dan proveden u bolnici zbog posljedica nesretnog slučaja. Osiguranje smrtne nezgode je vrlo često automatski uključeno u ponudu osnovnog životnog osiguranja.

Kod dopunskih osiguranja uz osiguranje života premije su relativno male te iz tog razloga pružaju velike naknade i traju samo dok traje osnovno osiguranje života. Postoji mogućnost prekida dopunskog osiguranja pri čemu se nastavlja plaćati samo osiguranje života.

Jedno od najčešćih dopunskih osiguranja koje se može ugovarati uz gotovo sva životna osiguranja jest osiguranje odricanja od premije koje omogućava nastavak osnovnog osiguranja i bez plaćanja premije pod unaprijed dogovorenim okolnostima.

3.3.9. Grupno osiguranje

Vrlo profitabilna i u svijetu značajna vrsta životnog osiguranja jest grupno osiguranje koje se u mnogočemu razlikuje od pojedinačnih životnih osiguranja. Neke od razlika su:

- Osigurava se veći broj ljudi korištenjem jednog osigurateljnog ugovora koji se naziva okvirnim grupnim osigurateljnim ugovorom ili temeljnim grupnim osigurateljnim ugovorom.
- Preuzimanje rizika koje je kod grupnog osiguranja usmjereno na grupu i ne zahtijeva se da svaki član grupe podastre dokaze o osigurljivosti, no cilj grupnog preuzimanja rizika se podudara sa ciljem pojedinačnog preuzimanja – utvrditi predstavlja li grupa prosječan i prihvatljiv rizik za osiguratelja. Osnovni uvjet koji se mora zadovoljiti pri preuzimanju rizika za grupno osiguranje jest da grupa nije formirana s ciljem da se dobije osigurateljno pokriće. Isto tako je važan i zahtjev da dovoljan broj novih članova mora periodički ulaziti u grupu jer su novi članovi neophodni za zamjenu onih koji izlaze iz grupe te za održavanje stabilnost dobne raspodjele grupe. Uz navedeno, pri preuzimanju rizika važan je i podatak o minimalnom broju članova grupe koji moraju biti pokriveni grupnim osiguranjem.

Visinu naknade iz grupnog osiguranja utvrđuje ugovaratelj pri čemu nastoji uz pomoć osiguratelja doći do metode kojom će članovima grupe ponuditi poštenu i nediskriminatorsku visinu pokrića. Ta visina osigurateljnog pokrića često varira u skladu s nekim objektivnim kriterijima, primjerice plaća, vrsta posla koji se obavlja i duljina zaposlenja.

Ugovaratelj grupnog osiguranja odgovoran je i za plaćanje osigurateljne premije koje se obično plaćaju u mjesečnim obrocima i njihov iznos ovisi o iznosu osiguranja koji je taj mjesec na snazi. Premijske stope za grupno osiguranje se, za razliku od premijskih stopa pojedinačnog osiguranja, izračunavaju na početkom svake godine dokle god je policia na snazi te se izražavaju u promilima osigurane svote.

Ugovaratelj u većini ugovora ima mogućnost prekida osiguranja u bilo koje doba pismeno obavještavajući osiguratelja da je odlučio raskinuti ugovor o osiguranju.

4. Tržišni aspekt životnih osiguranja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine

Kako bi pojednostavio definiranje tržišta osiguranja, Zvonarević ga u svojoj knjizi *Menadžment u osiguranju*⁶ uspoređuje sa tržištem klasičnih roba te navodi kako i tržište osiguranja ima svoje robe (rizik), svoju ponudu (osiguravateljske organizacije) i svoju potražnju (osiguranike). Uz to, i na tržištu osiguranja se prodaje i kupuje, no uz određene specifičnosti. Naime, motiv, pretpostavka i sadržaj osiguranja jest rizik stoga ekonomska potreba za njegovim pokrićem putem osiguranja nastaje isključivo postojanjem istoga.

Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj je uređeno Zakonom o osiguranju, Zakonom o obveznim osiguranjima u prometu te pripadajućim podzakonskim aktima. Nadzor tržišta osiguranja provodi Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga s ciljem zaštite interesa osiguranika, odnosno korisnika osiguranja, te pridonosenja stabilnosti financijskog sustava. Taj se nadzor može obavljati posredno, na temelju analize izvještaja i podataka prikupljenih na zahtjev Agencije ili iz drugih izvora, ili neposredno, u poslovnim prostorijama subjekata nadzora ili povezanih pravnih osoba.

Analizirano je tržište životnih osiguranja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. godine do 2018. godine. S obzirom da je Republika Hrvatska postala članicom Europske unije 1. srpnja 2013. godine, u svrhu preciznosti i točnosti podataka, 2014. godina, kao prva cjelokupna godina provedena u Europskoj uniji, uzeta je za baznu godinu.

Promatrajući ukupan broj društava koja djeluju na području Republike Hrvatske u promatranom razdoblju, moguće je uočiti trend postepenog smanjivanja koji je rezultat pripajanja društava za osiguranje ili reosiguranje u Republici Hrvatskoj ili prekogranično, što je prikazano u Tablici broj 1.

⁶ Više o tome u *Menadžment u osiguranju* (Zvonarević, 1998, str. 21-23)

Tablica 1: Ukupan broj osiguravajućih društava u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine

Vrsta osiguranja	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Životno	7	6	5	5	4
Neživotno	10	9	8	7	6
Složeno	8	8	8	8	8
Reosiguranje	1	1	1	0	0
Ukupno	26	24	22	20	18

(Izvor: izrada autora na temelju podataka Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga)

Prikazan je ukupan broj osiguravajućih društava na 31. prosinca za svaku promatranu godinu. U priloženoj tablici vidljivo je lagano opadanje broja osiguravajućih društava. Prema godišnjem izvješću 2018. godine, broj društava se smanjio u odnosu na 2014. godinu za osam zbog ranije navedenih pripajanja društava za osiguranje ili reosiguranje u Republici Hrvatskoj ili prekogranično. S obzirom na navedeno u 2018. godini poslovalo je 18 osiguravajućih društava, s tim da su 4 od njih obavljala poslove životnih osiguranja, 6 društava obavljalo je poslove neživotnih osiguranja, dok je poslove životnih i neživotnih osiguranja obavljalo 8 društava za osiguranje. Jedino društvo za reosiguranje prestalo je samostalno poslovati na tržištu osiguranja u Republici Hrvatskoj 2017. godine kada je došlo do pripajanja drugom društvu za osiguranje.

4.1. Temeljni makroekonomski podaci

(Borozan, 2012) u svojoj knjizi *Makroekonomija* objašnjava kako ekonomisti makroekonomsku performancu mogu vrednovati i mjeriti brojnim mjerama te kako ona zapravo predstavlja „zdravstveno stanje“ nekog gospodarstva, odnosno ostvarenje nekog gospodarstva u određenom vremenskom razdoblju. U najčešće makroekonomske pokazatelje se ubrajaju bruto domaći proizvod po stanovniku i stopa inflacije koji će biti pojašnjeni u sljedećim potpoglavljima te stopa nezaposlenosti.

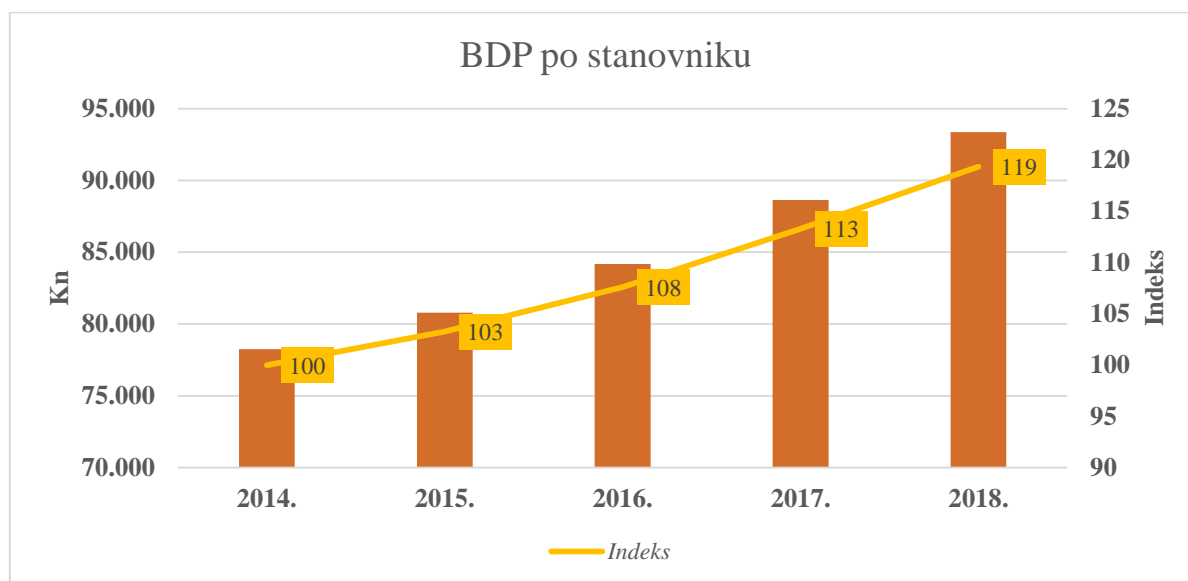
4.1.1. Bruto domaći proizvod po stanovniku

Bruto domaći proizvod je indikator koji pokazuje vrijednost finalnih dobara i usluga proizvedenih u jednoj zemlji tijekom godine. Predstavlja *bilo* gospodarstva zemlje jer ukoliko zemlja proizvodi, bruto domaći proizvod raste pa tako rastu i zaposlenost i plaće, što dovodi do većeg dohotka i veće potrošnje ljudi. U slučaju kada bruto domaći proizvod pada, zemlja prolazi kroz recesiju, dolazi do manjeg dohotka i manje potrošnje.

Bruto domaći proizvod po stanovniku je ukupan bruto društveni proizvod podijeljen sa brojem stanovnika što daje informaciju o tome koliko prosječni stanovnik određene zemlje ima na raspolaganju novca te s obzirom na to, je li mu omogućena veća ili manja kvaliteta života.

Grafikonom broj 1 je prikazano kretanje bruto domaćeg proizvoda po stanovniku u promatranom razdoblju.

Grafikon 1: Kretanje bruto domaćeg proizvoda Republike Hrvatske u razdoblju od 2014. do 2018. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku

Pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji ukinule su se sve prepreke slobodnoj trgovini s drugim članicama EU što je rezultiralo rastom robnog izvoza. S obzirom da je prethodnih godina bilježena niska razina gospodarske aktivnosti, već u 2014. godini dolazi do visoke stope rasta robnog izvoza. Uz to, u zadnjem kvartalu 2014. godine započinje snažan pad cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, što dovodi i do pada cijena naftnih derivata, pa i do smanjenja troškova poslovanja poduzetnika te je potrošačima ostavilo dio raspoloživog dohotka za potrošnju na druge robe i usluge.

Nadalje, 2015. godine dolazi do izmjena u sustavu poreza na dohodak kojima su povećani porezni razredi kod pojedinih stopa i povećan osobni odbitak zbog čega dolazi do povećanja neto plaća za 2,8% na godišnjoj razini.

Osim navedenoga, tijekom promatranih godina su bile dobre turističke sezone te je došlo do rasta investicija što je u velikoj mjeri povezano s boljim korištenjem EU fondova.

Sve navedeno su razlozi koji su doveli do rasta bruto domaćeg proizvoda po stanovniku tijekom svih promatranih godina. U 2018. godini došlo je do najveće stope rasta od 19% u odnosu na baznu 2014. godinu te je apsolutna vrijednost bruto domaćeg proizvoda po stanovniku tada zabilježena na razini od 93.372,00 kn.

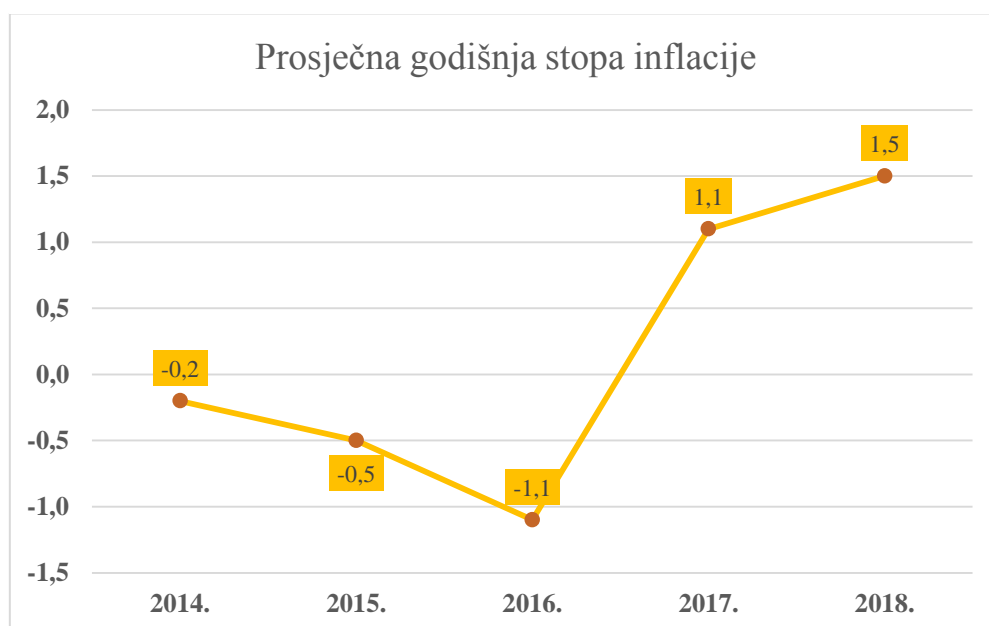
4.1.2. Stopa inflacije

Izuzetno kompleksan makroekonomski problem u smislu nemogućnosti preciznog definiranja uzroka koji uvjetuju njezin nastanak te praćenja razvitka iste jest inflacija. U makroekonomskoj literaturi su prisutne najčešće dvije grupe definicija inflacije od kojih se jedna odnosi na razinu cijena, dok se druga grupa definicija odnosi na kupovnu moć novca.

Inflacija predstavlja povećanje cijena usluga i proizvoda nekog gospodarstva. Ona označava stopu povećanja cijena u određenom razdoblju zbog koje slabi kupovna moć stanovništva. U korelaciji je sa smanjenjem potražnje za životnim osiguranjem jer uzrokuje smanjenje beneficija životnog osiguranja. Razlog tome je upravo činjenica da životna osiguranja sadrže štednu komponentu pa osiguranik rastom stope inflacije gubi novac.

Kretanje prosječne godišnje stope inflacije je prikazano Grafikonom broj 2.

Grafikon 2: Kretanje prosječne godišnje stope inflacije Republike Hrvatske u razdoblju od 2014. do 2018. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka Hrvatske narodne banke

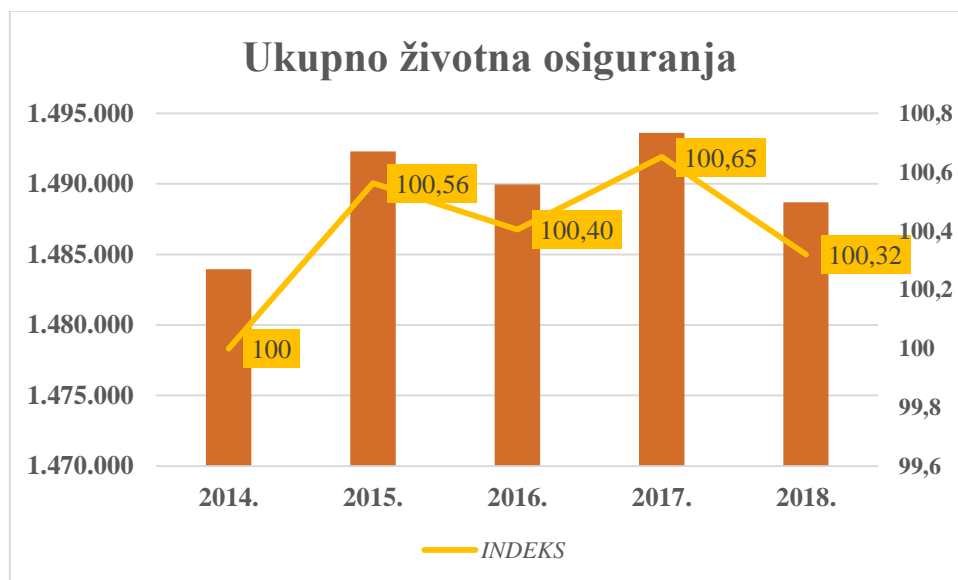
Iz priloženog grafikona je vidljivo da prosječna godišnja stopa inflacije prve tri promatrane godine opada, a zatim počinje rasti. U odnosu na baznu 2014. godinu, najveći pad se dogodio 2016. godine kada je prosječna godišnja stopa inflacije iznosila -1,1%. Nakon navedenog velikog pada prosječne godišnje stope inflacije, ista počinje rasti te 2017. godine iznosi 1,1%, a 2018. godine 1,5%.

4.2. Broj ugovorenih polica u promatranom razdoblju

Najvažnijom ispravom u osiguranju se svakako može nazvati polica osiguranja. Naime, polica osiguranja je isprava o zaključenom ugovoru o osiguranju u kojoj se nalaze sve obveze i uvjeti koji se moraju ispunjavati kako bi polica osiguranja vrijedila.

Grafikonom broj 3 je prikazano kretanje ukupnog broja ugovorenih polica životnog osiguranja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine.

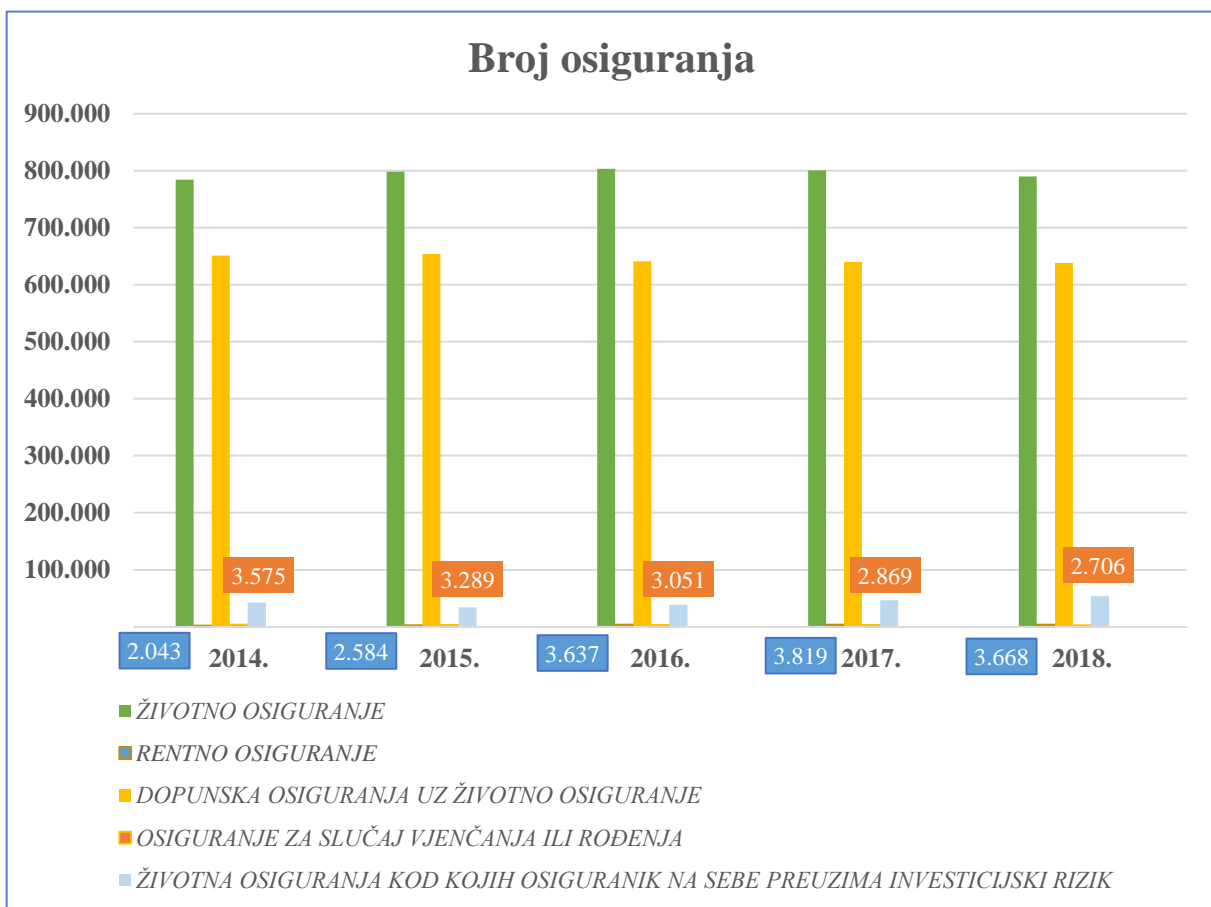
Grafikon 3: Ukupan broj ugovorenih polica o životnom osiguranju u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga

Iz priloženog grafikona može se uočiti blagi rast broja ugovorenih polica životnog osiguranja u navedenom razdoblju u odnosu na baznu godinu. Najviše polica životnog osiguranja je ugovoreno 2017. godine kada je bila sklopljena 1.493.621 polica, a to je rast ugovorenih polica za 0,65% u odnosu na baznu 2014. godinu. Dok je 2018. godine u odnosu na prethodnu 2017. godinu ugovoreno 0,33% manje polica o životnom osiguranju, odnosno 4.919 polica manje. Grafikonom broj 4 su vidljive promjene količine ugovorenih polica životnog osiguranja prema vrsti osiguranja.

Grafikon 4: Kretanje ugovorenih polica osiguranja prema vrsti osiguranja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga

Uobičajeno je da potražnja za određenom vrstom osiguranja varira svake godine što naravno dovodi i do promjene ukupnog broja ugovorenih polica. Godine 2015. je ugovoreno više polica osiguranja za slučaj doživljenja kao i polica doživotnog osiguranja za slučaj smrti što dovodi do povećanja broja ugovorenih polica životnog osiguranja te do povećanja ukupnog broja ugovorenih polica o životnom osiguranju. S obzirom da je 2016. godine ugovoreno manje polica dopunskog osiguranja od posljedica nesretnog slučaja uz osiguranje života, ukupan broj ugovorenih polica o životnom osiguranju se smanjio. Tako 2017. godine dolazi do povećanja ukupnog broja ugovorenih polica životnog osiguranja u odnosu na prethodnu 2016. godinu, a s obzirom na strukturu najviše zbog većeg broja ugovorenih polica životnog osiguranja kod kojih osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik. U 2018. godini zaključen je manji broj polica mješovitog osiguranja u odnosu na 2017. godinu što je rezultiralo ukupnim manjim brojem ugovorenih polica životnog osiguranja.⁷

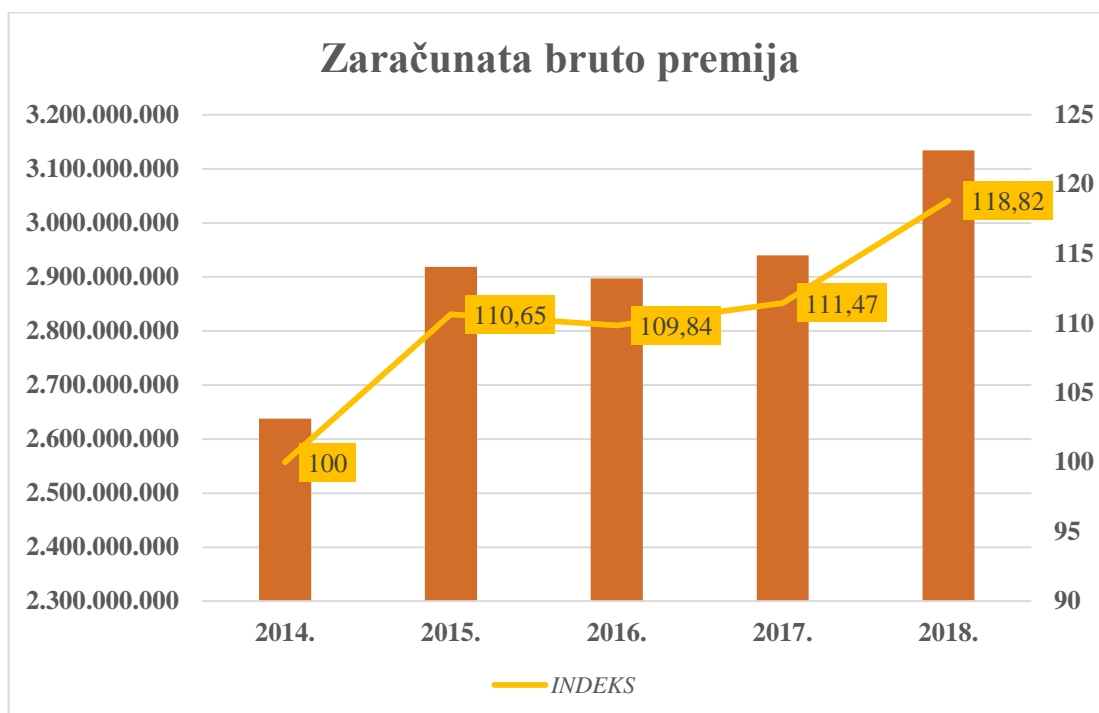
4.3. Prosječna visina premije po polici osiguranja

Premija osiguranja je iznos koji je ugovaratelj osiguranja dužan platiti osiguravatelju na temelju ugovora o osiguranju. (Allianz Zagreb, 2020.) Kada se radi o polici životnog osiguranja, prilikom sklapanja ugovora i donošenja odluke o iznosu uplata za osiguranje života važno je uzeti u obzir svoj životni standard i financijske mogućnosti s obzirom da se polica životnog osiguranja sklapa na duži vremenski period (od 5 do 30 godina).

Grafikonom broj 5 prikazana je visina zaračunate bruto premije u razdoblju od 2014. godine do 2018. godine u Republici Hrvatskoj, a na temelju koje je izračunata visina prosječne premije po polici osiguranja.

⁷ Više o promjenama ukupnog broja ugovorenih polica o životnom osiguranju u prilogu broj 1.

Grafikon 5: Visina zaračunate bruto premije životnih osiguranja u razdoblju od 2014. do 2018. godine u Republici Hrvatskoj

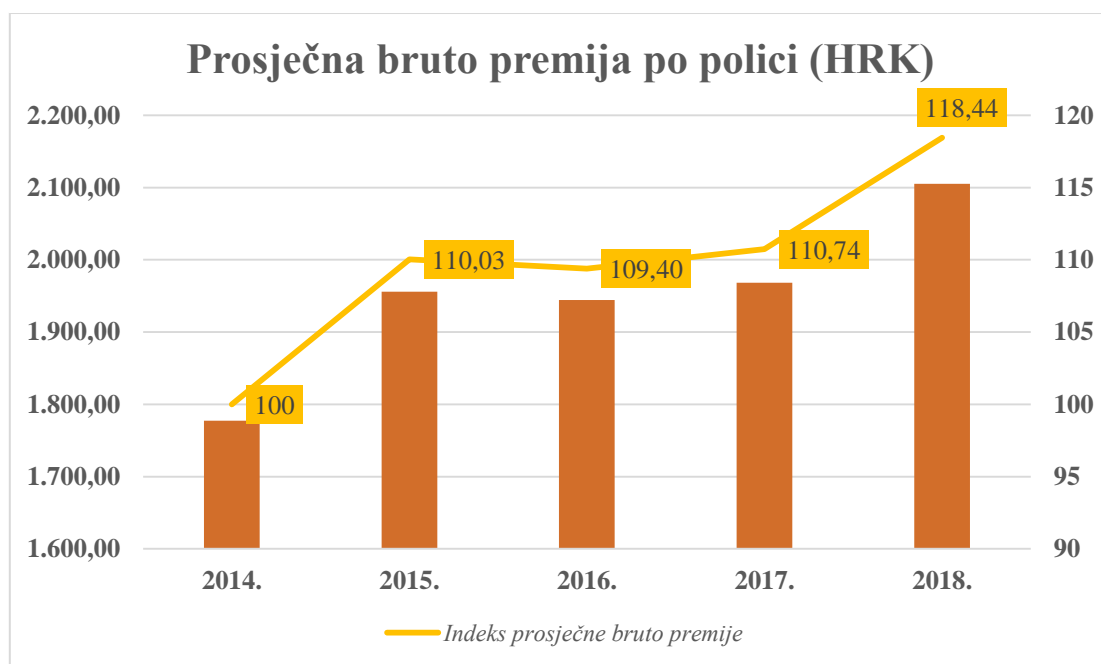

Izvor: Izrada autora na temelju podataka Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga

Kretanje zaračunate bruto premije životnih osiguranja tijekom niza godina obilježeno je ekonomskom krizom, liberalizacijom tržišta osiguranja od automobilske odgovornosti te dinamiziranjem tržišta pod utjecajem troškovne efikasnosti i privatizacijskih procesa. Najznačajniji pad premije od početka financijske i ekonomske krize zabilježen je 2014. godine, no već od 2015. godine zaračunata bruto premija bilježi porast. U 2018. godini zaračunata bruto premija životnih osiguranja iznosi 3,13 milijardi kuna, dok je udjel životnih osiguranja u ukupnoj premiji iznosio 31,8%. Iste 2018. godine je zaračunata bruto premija životnih osiguranja, u odnosu na baznu 2014. godinu, porasla za 18,82%.

Dijeljenjem visine zaračunate bruto premije određene godine s brojem ugovorenih policia osiguranja iste godine dobivena je prosječna visina premije po ugovorenoj polici osiguranja koja je prikazana grafikonom broj 6. Da bi se moglo zaključiti je li došlo do postotnog povećanja ili postotnog smanjenja prosječne visine premije po ugovorenim policama osiguranja u već navedenom razdoblju, izračunati su indeksi.

Grafikon 6: Prosječna visina premije životnih osiguranja po ugovorenoj polici osiguranja u razdoblju od 2014. do 2018. godine u Republici Hrvatskoj

Izvor: izrada autora na temelju podataka Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga

Prosječna visina zaračunate bruto premije životnih osiguranja po ugovorenoj polici bilježi trend rasta tijekom cijelog promatranog razdoblja u odnosu na baznu 2014. godinu. Blagi pad prosječne visine zaračunate bruto premije zabilježen je u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu od 0,63% što je uzrokovano manjim brojem ugovorenih policia dopunskih osiguranja uz osiguranje života te smanjenjem zaračunate bruto premije. Najviša zabilježena visina prosječne bruto premije zabilježena je 2018. godine te je iznosila 2.105,32 kn, što je rast u odnosu na 2014. godinu za 18,44% te je to ujedno i najveći porast prosječne visine zaračunate bruto premije u promatranom razdoblju.⁸

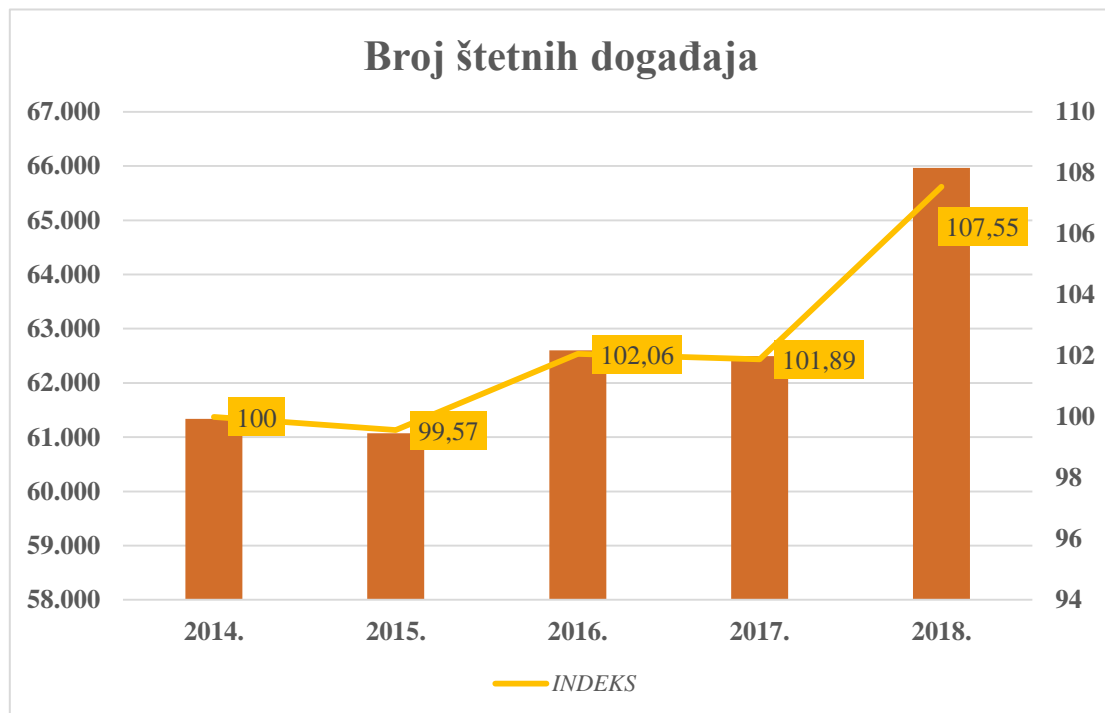
⁸ Više o promjenama prosječne visine zaračunate bruto premije po ugovorenoj polici osiguranja u prilogu broj 2.

4.4. Broj štetnih događaja u promatranom razdoblju

Pod štetnim događajem podrazumijeva se događaj čiji nastanak izaziva štetu i nakon kojeg na snagu stupa osiguravateljeva obveza prema osiguraniku u slučaju da se događaj koji je štetu izazvao dogodio u vremenu trajanja osiguranja. Za dokazivanje osiguravateljeve obveze je vrlo važno točno određivanje trenutka nastanka štetnog događaja. Dok je najvažnija faza rješavanja štete koja rezultira utvrđivanjem konačne odštete oštećeniku likvidacija štete.

Grafikonom broj 7 je prikazana učestalost pojave štetnih događaja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine.

Grafikon 7: Broj štetnih događaja u razdoblju od 2014. do 2018. godine

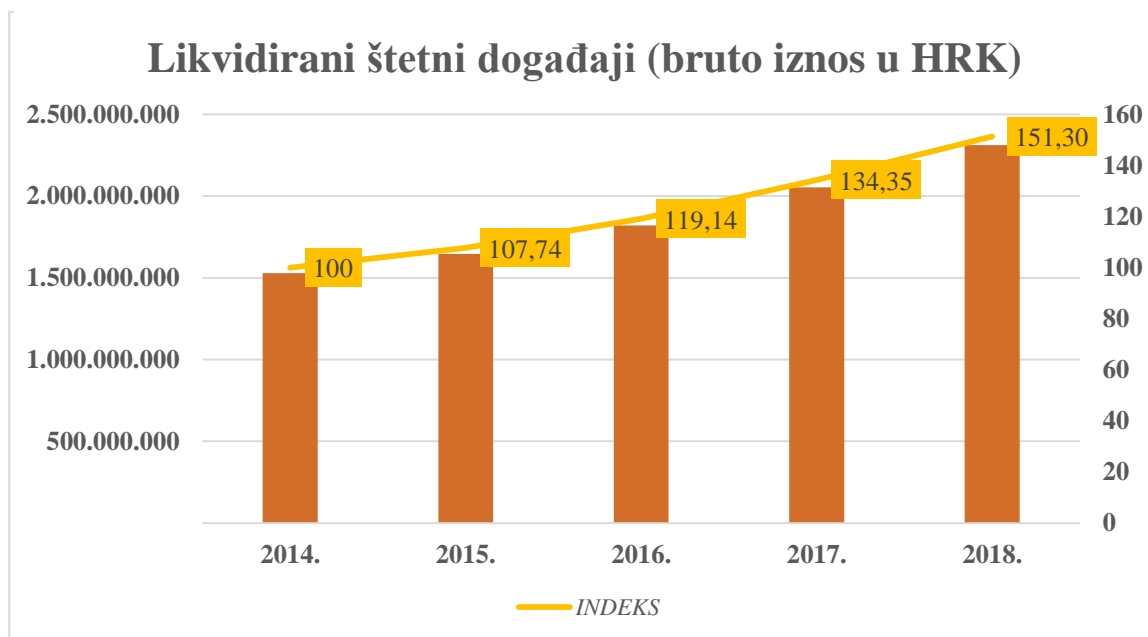

Izvor: izrada autora na temelju podataka Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga

Broj štetnih događaja se u promatranom razdoblju kontinuirano povećavao u odnosu na 2014. godinu. Iznimka je 2015. godina kada je zabilježeno 61.073 štetnih događaja što je pad za 0,43% u odnosu na baznu godinu te je to ujedno i godina kada se dogodilo najmanje štetnih događaja u promatranom razdoblju. Vidljivo je da je najviše štetnih događaja bilo 2018. godine kada je došlo do porasta za 7,55% u odnosu na baznu godinu, odnosno zabilježeno je 65.966 štetnih događaja.⁹

Broj štetnih događaja se mijenjao iz godine u godinu, pa je tako 2015. godine bilo već spomenuto smanjenje štetnih događaja u odnosu na baznu 2014. godinu, kao i 2017. godine kada se dogodio blagi pad štetnih događaja u odnosu na 2016. godinu za 0,17%, no iznos likvidiranih štetnih događaja je rastao tijekom cijelog promatranog razdoblja što je prikazanografikonom broj 8.

Grafikon 8: Likvidirani štetni događaji u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga

Iznos likvidiranih štetnih događaja se u promatranom razdoblju sustavno povećavao i to za 7,74%, 19,14%, 34,35% i 51,30% u odnosu na 2014. godinu respektivno. Najveće povećanje iznosa likvidiranih štetnih događaja za 51,30% je zabilježeno 2018. godine kada je iznosio 2,3 milijarde kuna.¹⁰

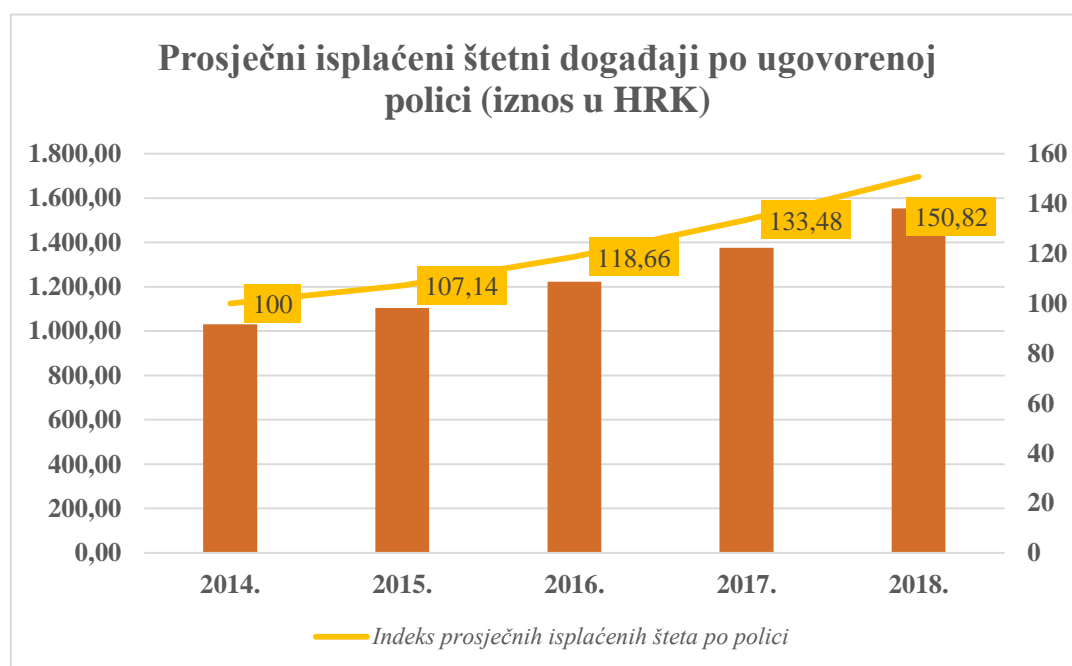
⁹ Više o učestalosti štetnih događaja u prilogu broj 3.

¹⁰ Više o povećanju iznosa likvidiranih štetnih događaja u prilogu broj 4.

4.5. Prosječni isplaćeni štetni događaji po ugovorenoj polici osiguranja

Kako bi se dobio bolji uvid rizičnosti ugovaranja životnih osiguranja stavlja se u odnos iznos likvidiranih štetnih događaja i broj ugovorenih polica osiguranja čime će se dobiti iznos prosječnih isplaćenih štetnih događaja po ugovorenoj polici osiguranja. Navedeni rezultati su prikazani grafikonom broj 9.

Grafikon 9: Prosječni isplaćeni štetni događaji po ugovorenoj polici osiguranja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga

Iznos likvidiranih štetnih događaja kontinuirano raste pa tako raste i iznos prosječnih isplaćenih štetnih događaja po ugovorenoj polici osiguranja. Najviši iznos prosječnih isplaćenih štetnih događaja je zabilježen 2018. godine kada je iznosio 1.533,64 kn što je povećanje za 50,82% u odnosu na baznu 2014. godinu. Bez obzira što je 2017. godine ugovoreno najviše polica osiguranja, navedene 2018. godine je iznos prosječnih isplaćenih štetnih događaja bio najviši iz razloga što je te godine bio najviši i iznos likvidiranih štetnih događaja.

5. Zaključak

Kako je ranije spomenuto, police životnog osiguranja predstavljaju obećanje osiguravajućeg društva da će u slučaju nastupa ugovorenog događaja isplatiti ugovorenu svotu osiguraniku. Ugovoreni događaj mora biti neizvjestan, odnosno neizvjesni moraju biti ili nastup štetnog slučaja, ili vrijeme nastupa štetnog slučaja. Poznato je da postoji puno različitih rizika što je dovelo do grupiranja sličnih ili istih rizika u vrste osiguranja.

U radu je kroz istraživanje i analizu poseban naglasak na životnim osiguranjima i njegovim vrstama te je analizirano tržište životnog osiguranja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine. S obzirom na dobivene rezultate prikazane pomoću grafikona i tablica može se zaključiti kako je ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju osiguravajućim društvima poslovanje uspješnije te su tako broj ugovorenih polica životnog osiguranja, zaračunata bruto premija, iznos likvidiranih štetnih događaja kao i iznos prosječnih isplaćenih štetnih događaja po ugovorenoj polici životnog osiguranja u porastu.

Pomoću rezultata analize tržišta životnog osiguranja došlo se do sljedećih zaključaka u svezi postavljenih hipoteza:

H1: Pretpostavka da postoji povezanost između visine bruto društvenog proizvoda po stanovniku i broja ugovorenih polica životnog osiguranja je odbijena. Kada bi se usporedili grafikon broj 1 i grafikon broj 3 moglo bi se uočiti kako bruto društveni proizvod po stanovniku konstantno raste, dok se broj ugovorenih polica životnog osiguranja svake dvije godine povećava odnosno smanjuje. Da bruto društveni proizvod po stanovniku ne utječe na broj ugovorenih polica životnog osiguranja dokazuje i podatak kako je 2018. godine zabilježeno najveće povećanje bruto društvenog proizvoda po stanovniku, dok se broj ugovorenih polica životnog osiguranja iste godine smanjio.

H2: Djelomično je potvrđena pretpostavka da postoji korelacija između zaračunate bruto premije i broja ugovorenih polica životnog osiguranja. Navedena korelacija je pozitivna s obzirom da porastom zaračunate bruto premije raste i broj ugovorenih polica životnog osiguranja, te smanjenjem zaračunate bruto premije se smanjuje i broj ugovorenih polica životnog osiguranja. 2018. godina je iznimka, kada se broj ugovorenih polica životnog osiguranja smanjio za 0,33% u odnosu na 2017. godinu, dok se zaračunata bruto premija povećala za 7,35% u odnosu na 2017. godinu.

H3: Pretpostavka da su broj ugovorenih polica životnog osiguranja i učestalost štetnih događaja povezani je potvrđena. Naime, oni su u obrnuto proporcionalnom odnosu, što znači da se povećanjem štetnih događaja broj ugovorenih polica životnog osiguranja smanjuje, i obrnuto.

Literatura

1. Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja. (2018.). *Tržište osiguranja u Hrvatskoj u 2017. više koncentrirano nego u 2016.* Preuzeto 3. ožujak 2020. iz <http://www.aztn.hr/trziste-osiguranja-u-hrvatskoj-u-2017-vise-koncentrirano-nego-u-2016/>
2. Allianz Zagreb. (2020.). *Premija osiguranja.* Preuzeto 3. Ožujak 2020. iz <https://www.allianz.hr/privatni-korisnici/pojmovi-u-osiguranju/premija-osiguranja/>
3. Bakić, T. (2017). Analiza poslovanja društava za osiguranje u Republici Hrvatskoj. Osijek: Diplomski rad.
4. Bebek, K. (2017). Komparativna analiza tržišta životnog i neživotnog osiguranja u Republici Hrvatskoj i Republici Austriji od 2010. godine do 2016. godine. Osijek: Diplomski rad.
5. Borozan, Đ. (2012). *Makroekonomija.* Osijek: Biblioteka Ekonomskog fakulteta u Osijeku.
6. Ćurak, M., & Jakovčević, D. (2007). *Osiguranje i rizici.* Zagreb: RRIF plus.
7. Ćurković, M. (2002). *Zbirka propisa iz osiguranja.* Zagreb: Inženjerski biro.
8. Ekonomski riječnik. (2016.). *Inflacija.* Preuzeto 15. studeni 2019. iz <http://www.ekonomskirjecnik.com/definicije/inflacija.html>
9. Fortius Inter Partes. (2020.). *Povijesni razvoj osiguranja.* Preuzeto 15. siječanj 2020. iz <http://www.fortius.hr/hr/vise-o-osiguranju/osnovni-podaci-o-osiguranju/povijesni-razvoj-osiguranja/>
10. GRAWE. (2018.). *Pojmovi u osiguranju.* Preuzeto 20. siječanj 2020. iz <https://www.grawe.hr/pitanja-i-pojmovi/>
11. Gudelj, A. (2016). Determinante potražnje za životnim osiguranjem u Republici Hrvatskoj. Split: Završni rad.
12. HANFA. (2009.). *Tržište osiguranja.* Preuzeto 20. veljača 2020. iz <https://hanfa.hr/getfile.ashx/?fileId=39205>

13. HANFA. (2015.). *Godišnje izvješće 2014*. Preuzeto 5. ožujak 2020. iz https://www.hanfa.hr/getfile/43368/HANFA_GI%202014_FINAL_ZA%20WEB.pdf
14. HANFA. (2016.). *Godišnje izvješće 2015*. Preuzeto 5. ožujak 2020. iz https://www.hanfa.hr/getfile/44255/Godisnje%20izvjesce%202015_web.pdf
15. HANFA. (2017.). *Godišnje izvješće 2016*. Preuzeto 5. ožujak 2020. iz https://www.hanfa.hr/media/3469/godisnje-izvjesce-2016_isp.pdf
16. HANFA. (2018). *Statistika*. Preuzeto 25. ožujak 2020 iz <https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/>
17. HANFA. (2018). *Tržište osiguranja*. Preuzeto 20. veljača 2020 iz <https://hanfa.hr/trziste-osiguranja/>
18. HANFA. (2018.). *Godišnje izvješće 2017*. Preuzeto 5. ožujak 2020. iz https://www.hanfa.hr/media/3470/godisnje-izvjesce-2017_isp.pdf
19. HANFA. (2019.). *Godišnje izvješće 2018*. Preuzeto 5. ožujak 2020. iz <https://www.hanfa.hr/media/3842/godisnje-izvjesce-2018.pdf>
20. Hrvatska gospodarska komora. (2017). *Kretanje BDP-a u Hrvatskoj - izvori rasta i posljedice*. Preuzeto 23. ožujak 2020 iz <https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/>
21. Hrvatska narodna banka. (2020). *Glavni makroekonomski indikatori*. Preuzeto 23. ožujak 2020 iz <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori>
22. Klasić, K., & Andrijanić, I. (2013). *Osnove osiguranja* (3. izd.). Zagreb: TEB poslovno savjetovanje.
23. Marović, B., & Kalinić, Z. (2009). *Osnovni principi osiguranja*. Banja Luka: NUBL Banja Luka.
24. Mašić, N. (2008.). *Životno osiguranje*. Zagreb: Profil International d.o.o.
25. Osiguranje.hr. (2019.). *Zašto trebate životno osiguranje?* Preuzeto 20. Siječanj 2020. iz <https://www.osiguranje.hr/ClanakDetalji.aspx?10529>
26. Perković, B. (7. siječanj 2018.). *Liberal.hr*. Dohvaćeno iz Što je BDP i zašto je značajan?: <https://www.liberal.hr/sto-je-bdp-i-zasto-je-znacajan--537>
27. Raguž, A. (2018). Hrvatsko tržište osiguranja. Osijek: Završni rad.

28. Zvonarević. (1998). *Menadžment u osiguranju*. Osijek: Revnost.

Popis tablica

Tablica 1: Ukupan broj osiguravajućih društava u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine 22

Popis grafikona

Grafikon 1: Kretanje bruto domaćeg proizvoda Republike Hrvatske u razdoblju od 2014. do 2018. godine 24

Grafikon 2: Kretanje prosječne godišnje stope inflacije Republike Hrvatske u razdoblju od 2014. do 2018. godine 25

Grafikon 3: Ukupan broj ugovorenih polica o životnom osiguranju u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine 26

Grafikon 4: Kretanje ugovorenih polica osiguranja prema vrsti osiguranja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine 27

Grafikon 5: Visina zaračunate bruto premije životnih osiguranja u razdoblju od 2014. do 2018. godine u Republici Hrvatskoj 29

Grafikon 6: Prosječna visina premije životnih osiguranja po ugovorenoj polici osiguranja u razdoblju od 2014. do 2018. godine u Republici Hrvatskoj 30

Grafikon 7: Broj štetnih događaja u razdoblju od 2014. do 2018. godine 31

Grafikon 8: Likvidirani štetni događaji u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine 32

Grafikon 9: Prosječni isplaćeni štetni događaji po ugovorenoj polici osiguranja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2018. godine 33

Popis priloga

Prilog 1: Ukupan broj ugovorenih polica o životnom osiguranju 39

Prilog 2: Visina zaračunate bruto premije 40

Prilog 3: Učestalost štetnih događaja 41

Prilog 4: Iznos likvidiranih štetnih događaja 42

Prilog 1: Ukupan broj ugovorenih polica o životnom osiguranju

1	ŽIVOTNO OSIGURANJE	Broj osiguranja					Ukupan broj	Prosječan broj
		2014.	2015.	2016.	2017.	2018.		
1.1.	Osiguranje života za slučaj smrti i doživljenja (mješovito osiguranje)	511.355	506.326	502.989	516.321	496.649	2.533.640	506.728
1.2.	Osiguranje za slučaj smrti	158.152	156.317	158.902	162.780	171.120	807.271	161.454
1.3.	Osiguranje za slučaj doživljenja	32.232	38.410	42.458	44.610	46.204	203.914	40.783
1.4.	Doživotno osiguranje za slučaj smrti	36.934	52.411	55.395	60.220	61.852	266.812	53.362
1.5.	Osiguranje kritičnih bolesti	40.085	39.733	39.056	11.498	12.097	142.469	28.494
1.6.	Ostala osiguranja života	5.756	5.248	4.802	5.202	2.197	23.205	4.641
	UKUPNO 1	784.514	798.445	803.602	800.631	790.119	3.977.311	795.462
2	RENTNO OSIGURANJE							
2.1.	Osiguranje osobne doživotne rente	1.127	1.250	1.311	1.320	1.318	6.326	1.265
2.2.	Osiguranje osobne rente s određenim trajanjem	893	1.314	2.307	2.481	2.333	9.328	1.866
2.3.	Ostala rentna osiguranja	23	20	19	18	17	97	19
	UKUPNO 2	2.043	2.584	3.637	3.819	3.668	15.751	3.150
3	DOPUNSKA OSIGURANJA UZ ŽIVOTNO OSIGURANJE							
3.1.	Dopunsko osiguranje od posljedica nesretnog slučaja uz osiguranje života	530.519	524.936	509.116	499.820	491.954	2.556.345	511.269
3.2.	Dopunsko zdravstveno osiguranje uz osiguranje života	2.619	4.201	5.753	5.804	5.483	23.860	4.772
3.3.	Ostala dopunska osiguranja osoba uz osiguranje života	118.097	124.785	126.161	134.172	141.013	644.228	128.846
	UKUPNO 3	651.235	653.922	641.030	639.796	638.450	3.224.433	644.887
4.	OSIGURANJE ZA SLUČAJ VJENČANJA ILI ROĐENJA							
4.1.	Osiguranje za slučaj vjenčanja ili rođenja	3.575	3.289	3.051	2.869	2.706	15.490	3.098
	UKUPNO 4	3.575	3.289	3.051	2.869	2.706	15.490	3.098
5	ŽIVOTNA OSIGURANJA KOD KOJIH OSIGURANIK NA SEBE PREUZIMA INVESTICIJSKI RIZIK							
5.1.	Osiguranje života za slučaj smrti i doživljenja (mješovito osiguranje) kod kojeg osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik	23.399	19.661	23.996	29.499	34.772	131.327	26.265
5.4.	Životno osiguranje kod kojeg osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik s garancijom isplate	10.080	8.572	8.385	7.982	6.414	41.433	8.287
5.5.	Ostala životna osiguranja kod kojih osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik	9.109	5.835	6.256	9.025	12.573	42.798	8.560
	UKUPNO 5	42.588	34.068	38.637	46.506	53.759	215.558	43.112
	UKUPNO ŽIVOTNA OSIGURANJA	1.483.955	1.492.308	1.489.957	1.493.621	1.488.702	7.448.543	1.489.709

Prilog 2: Visina zaračunate bruto premije

1	ŽIVOTNO OSIGURANJE	Zaračunata bruto premija					Ukupna	Prosječna
		2014.	2015.	2016.	2017.	2018.		
1.1.	Mješovito osiguranje	1.984.084.416	2.010.941.421	1.754.196.394	1.802.103.705	2.086.760.265	9.638.086.201	1.927.617.240
1.2.	Osiguranje za slučaj smrti	71.941.062	71.356.629	76.019.669	83.449.553	103.301.179	406.068.091	81.213.618
1.3.	Osiguranje za slučaj doživljenja	96.053.134	221.118.574	220.864.505	229.371.303	242.644.701	1.010.052.218	202.010.444
1.4.	Doživotno osiguranje za slučaj smrti	60.998.851	65.131.171	64.553.797	71.022.897	74.002.912	335.709.628	67.141.926
1.5.	Osiguranje kritičnih bolesti	91.581.736	91.909.978	91.524.545	16.302.536	17.386.659	308.705.453	61.741.091
1.6.	Ostala osiguranja života	18.320.545	17.057.557	15.383.373	17.390.322	8.414.094	76.565.891	15.313.178
	UKUPNO 1	2.322.979.743	2.477.515.330	2.222.542.282	2.219.640.317	2.532.509.810	11.775.187.482	2.355.037.496
2	RENTNO OSIGURANJE							
2.1.	Osiguranje osobne doživotne rente	9.605.509	21.869.176	16.453.347	9.269.588	8.033.685	65.231.305	13.046.261
2.2.	Osiguranje osobne rente s određenim trajanjem	10.477.614	39.031.899	26.360.523	19.351.468	8.409.214	103.630.719	20.726.144
2.3.	Ostala rentna osiguranja							
	UKUPNO 2	20.083.123	60.901.074	42.813.871	28.621.056	16.442.900	168.862.024	33.772.405
3	DOPUNSKA OSIGURANJA UZ Ž. O.							
3.1.	D. o. od posljedica nesretnog slučaja uz o. ž.	133.066.837	127.766.098	122.539.300	118.288.936	115.066.734	616.727.904	123.345.581
3.2.	Dopunsko zdravstveno osiguranje uz o. ž.	1.218.806	1.722.794	2.137.751	2.565.100	2.796.313	10.440.764	2.088.153
3.3.	Ostala dopunska osiguranja osoba uz o. ž.	17.377.222	17.229.165	16.707.802	14.428.048	14.172.370	79.914.608	15.982.922
	UKUPNO 3	151.662.865	146.718.057	141.384.853	135.282.084	132.035.417	707.083.276	141.416.655
4.	OSIGURANJE ZA SLUČAJ VJENČANJA ILI ROĐENJA							
4.1.	Osiguranje za slučaj vjenčanja ili rođenja	6.795.656	6.303.528	5.675.827	5.079.046	4.687.512	28.541.569	5.708.314
	UKUPNO 4	6.795.656	6.303.528	5.675.827	5.079.046	4.687.512	28.541.569	5.708.314
5	Ž. O. KOD KOJIH OSIGURANIK NA SEBE PREUZIMA INV. RIZIK							
5.1.	Mješovito osiguranje kod kojeg osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik	60.208.829	86.678.502	294.457.604	389.995.058	332.270.395	1.163.610.388	232.722.078
5.4.	Ž. o. kod kojeg osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik s garancijom isplate	61.898.713	127.054.790	175.240.720	115.106.208	55.430.007	534.730.439	106.946.088
5.5.	Ostala životna osiguranja kod kojih osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik	14.155.459	13.515.952	15.179.657	46.490.370	60.815.226	150.156.664	30.031.333
	UKUPNO 5	136.263.001	227.249.245	484.877.980	551.591.637	448.515.628	1.848.497.491	369.699.498
	UKUPNO ŽIVOTNA OSIGURANJA	2.637.784.389	2.918.687.234	2.897.294.813	2.940.214.140	3.134.191.267	14.528.171.842	2.905.634.368

Prilog 3: Učestalost štetnih događaja

1	ŽIVOTNO OSIGURANJE	Broj štetnih događaja					Ukupan
		2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
1.1.	Mješovito osiguranje	42.845	42.941	45.823	47.369	49.182	228.160
1.2.	Osiguranje za slučaj smrti	830	449	335	427	1.441	3.482
1.3.	Osiguranje za slučaj doživljenja	1.699	1.722	2.243	2.073	2.132	9.869
1.4.	Doživotno osiguranje za slučaj smrti	1.968	1.925	1.262	1.995	2.144	9.294
1.5.	Osiguranje kritičnih bolesti	1.684	1.499	1.529	179	174	5.065
1.6.	Ostala osiguranja života	371	364	359	180	116	1.390
	UKUPNO 1	49.397	48.900	51.551	52.223	55.189	257.260
2	RENTNO OSIGURANJE						
2.1.	Osiguranje osobne doživotne rente	166	331	508	529	573	2.107
2.2.	Osiguranje osobne rente s određenim trajanjem	678	1.270	1.817	1.851	2.145	7.761
2.3.	Ostala rentna osiguranja		5		1		6
	UKUPNO 2	844	1.606	2.325	2.381	2.718	9.874
3	DOPUNSKA OSIGURANJA UZ ŽIVOTNO OSIGURANJE						
3.1.	Dopunsko osiguranje od posljedica nesretnog slučaja uz osiguranje života	3.003	2.632	2.781	2.229	2.484	13.129
3.2.	Dopunsko zdravstveno osiguranje uz osiguranje života	42	49	67	82	80	320
3.3.	Ostala dopunska osiguranja osoba uz osiguranje života	979	1.173	1.196	884	840	5.072
	UKUPNO 3	4.024	3.854	4.044	3.195	3.404	18.521
4.	OSIGURANJE ZA SLUČAJ VJENČANJA ILI ROĐENJA						
4.1.	Osiguranje za slučaj vjenčanja ili rođenja	262	237	255	191	196	1.141
	UKUPNO 4	262	237	255	191	196	1.141
5	ŽIVOTNA OSIGURANJA KOD KOJIH OSIGURANIK NA SEBE PREUZIMA INVESTICIJSKI RIZIK						
5.1.	Osiguranje života za slučaj smrti i doživljenja (mješovito osiguranje) kod kojeg osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik	3.184	2.039	1.874	1.920	1.501	10.518
5.2.	Osiguranje za slučaj smrti kod kojeg osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik						
5.3.	Osiguranje za slučaj doživljenja kod kojeg osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik						
5.4.	Životno osiguranje kod kojeg osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik s garancijom isplate	1.133	2.631	1.465	1.708	2.136	9.073
5.5.	Ostala životna osiguranja kod kojih osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik	2.493	1.806	1.088	876	822	7.085
	UKUPNO 5	6.810	6.476	4.427	4.504	4.459	26.676
	UKUPNO ŽIVOTNA OSIGURANJA	61.337	61.073	62.602	62.494	65.966	313.472

Prilog 4: Iznos likvidiranih štetnih događaja

1	ŽIVOTNO OSIGURANJE	Likvidirane štete (bruto iznos u HRK)					Ukupan
		2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
1.1.	Mješovito osiguranje	1.249.947.548	1.309.928.257	1.522.386.452	1.756.342.230	1.949.956.005	7.788.560.493
1.2.	Osiguranje za slučaj smrti	11.728.575	15.432.810	9.484.905	9.881.175	14.709.315	61.236.781
1.3.	Osiguranje za slučaj doživljenja	29.242.106	31.669.183	40.465.262	44.147.653	55.887.523	201.411.728
1.4.	Doživotno osiguranje za slučaj smrti	25.511.848	25.060.023	23.501.368	31.464.111	25.125.141	130.662.491
1.5.	Osiguranje kritičnih bolesti	35.671.306	33.556.064	34.895.216	3.139.239	3.899.926	111.161.751
1.6.	Ostala osiguranja života	17.231.494	18.543.258	21.508.890	10.699.938	8.443.392	76.426.972
	UKUPNO 1	1.369.332.878	1.434.189.596	1.652.242.093	1.855.674.347	2.058.021.302	8.369.460.215
2	RENTNO OSIGURANJE						
2.1.	Osiguranje osobne doživotne rente	6.135.567	5.877.716	7.543.557	10.015.804	7.721.653	37.294.298
2.2.	Osiguranje osobne rente s određenim trajanjem	4.941.428	6.916.407	11.116.410	11.742.134	13.492.448	48.208.827
2.3.	Ostala rentna osiguranja	90.502	47.084	50.553	106.354	119.659	414.152
	UKUPNO 2	11.167.497	12.841.207	18.710.521	21.864.292	21.333.760	85.917.277
3	DOPUNSKA OSIGURANJA UZ Ž. O.						
3.1.	Dopunsko o. od posljedica nesretnog slučaja uz o. ž.	22.606.079	18.743.294	18.446.550	17.262.182	15.618.890	92.676.995
3.2.	Dopunsko zdravstveno osiguranje uz o. ž.	100.897	197.398	507.788	542.853	681.650	2.030.586
3.3.	Ostala dopunska osiguranja osoba uz o. ž.	2.314.358	2.783.597	2.722.514	2.421.921	1.911.658	12.154.048
	UKUPNO 3	25.021.335	21.724.289	21.676.851	20.226.956	18.212.198	106.861.629
4.	OSIGURANJE ZA SLUČAJ VJENČANJA ILI ROĐENJA						
4.1.	Osiguranje za slučaj vjenčanja ili rođenja	6.199.783	7.090.156	6.841.598	5.482.128	6.595.039	32.208.705
	UKUPNO 4	6.199.783	7.090.156	6.841.598	5.482.128	6.595.039	32.208.705
5	Ž. O. KOD KOJIH OSIGURANIK NA SEBE PREUZIMA INVESTICIJSKI RIZIK						
5.1.	Mješovito osiguranje kod kojeg osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik	34.801.091	27.036.388	27.428.216	47.804.067	45.410.130	182.479.891
5.2.	Osiguranje za slučaj smrti kod kojeg osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik						
5.3.	Osiguranje za slučaj doživljenja kod kojeg osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik						
5.4.	Životno osiguranje kod kojeg osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik s garancijom isplate	43.504.530	111.056.414	75.519.855	86.949.100	149.989.169	467.019.068
5.5.	Ostala životna osiguranja kod kojih osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik	38.632.457	33.048.302	18.804.502	15.740.012	13.350.383	119.575.655
	UKUPNO 5	116.938.078	171.141.103	121.752.573	150.493.178	208.749.682	769.074.614
	UKUPNO ŽIVOTNA OSIGURANJA	1.528.659.571	1.646.986.351	1.821.223.636	2.053.740.900	2.312.911.982	9.363.522.440